

Voorwoord	4
01. Algemene Informatie	6
1.1 Juridische structuur van CorDeo scholengroep	6
1.2 Doelstelling	6
1.3 Beleid en kernactiviteiten	7
1.4 Organisatiestructuur	7
1.5 Belangrijke elementen van het gevoerde beleid & projecten	8
1.6 Zaken met een politieke of maatschappelijke betekenis	15
1.7 Informatie over maatschappelijke aspecten van het ondernemen	15
1.8 Verwachte toekomstige ontwikkelingen	16
02. Governance	17
2.1 Ontwikkelingen op het gebied van governance	17
2.2 Code van goed bestuur	17
2.3 Afwijkingen van de code	17
2.4 Horizontale verantwoording	17
03. Onderwijs in cijfers	18
04. Kwaliteitszorg	22
4.1 Kwaliteit	22
05. Onderzoek	24
06. Internationalisering	24
07. Personeel	26
7.1 Personeelsbeleid	26
7.2 ZRelevante HR thgema's	26
7.3 Werkdruk	29
7.4 Beheersing uitkeringen na ontslag	30
08. Huisvesting	31
8.1 Personele ontwikkelingen rond huisvesting	31
8.2 Resultaten waar we trots op zijn	31
8.3 Doordecentralisatie onderhoud gemeente Amersfoort	32
8.4 Toekomstige ontwikkelingen	33
09. Samenwerkingsverbanden en verbonden partijen	34
9.1 Samenwerkingsverbanden	34
9.2 Ontwikkelingen verbonden partijen	35
10. Financiën	36
10.1 Algemeen	36
10.2 Financiële kaders	37
10.3 Exploitatie 2018	39
10.4 Balans	39
11. Continuïteitsparagraaf	46
11.1 FTE en leerlingaantallen en de toekomstige ontwikkelingen	46
11.2 Meerjaren exploitatie	48
11.3 Meerjarenbalans	50
11.4 Kengetalen	51
12. Rapportage Raad van Toezicht	58
12.1 Samenstelling van de Raad van Toezicht	58
12.2 Inhoudelijk verslag 2018	58
13. Rapportage Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad	60
13.1 Samenstelling GMR 2018	60
13.2 Vergaderingen:	60
13.3 Samenwerking met RvT	60
13.4 Inhoud vergaderingen	61
13.5 Vooruitblik 2019	61

Voorwoord

Dankbaar

Een jaarverslag maken kost tijd en energie. Voorheen had ik daar wel eens moeite mee. Want hoeveel mensen lezen dit gehele jaarverslag? Toch is het goed om zorg en aandacht te besteden aan het jaarverslag. Vanuit de maatschappij zijn er zorgen over het onderwijs. Is het wel klaar voor de toekomst? Doen de scholen en besturen daar wel voldoende aan? Daarom heb ik mij voorgenomen –samen met veel collega's in het primair onderwijs– om meer en beter te laten zien wat we doen. Dit jaarverslag is daar een poging toe. In het dagelijks werk ben je vaak met één of enkele dingen aan de slag. Eenmaal aan het schrijven merkte ik dat in het jaarverslag alles samen komt. We hebben veel van onze doelstellingen gerealiseerd en het is ook in 2018 weer gelukt om goed en christelijk onderwijs te bieden. Daar ben ik dankbaar voor.

Passie en liefde

Onze basis is op orde. Financieel zijn we gezond. We bieden onderwijs van goede kwaliteit, elke school op een eigen wijze. Werknemers en ouders herkennen de eigen kleur van de school en zijn tevreden. Ondanks het lerarentekort, veel onvrede in de sector en spanningen die werkdruk met zich meebrengen is het onze leerkrachten en medewerkers gelukt elke dag vol passie en liefde onderwijs te verzorgen. Daar ben ik blij mee en trots op!

Verdieping en creativiteit

Binnen CorDeo komt steeds meer ruimte om aandacht te geven aan meer dan de basis alleen. In 2018 waren dat bijvoorbeeld 24-uursessies waarin we na hebben gedacht over hoe we onze identiteit nog krachtiger vorm kunnen geven. En initiatieven om passend onderwijs te versterken zoals de samenwerking met het speciaal- (basis)onderwijs in Zeewolde en ons onderzoek voor onderwijs aan 10-14 jarigen met de Guido in Amersfoort. Mooie voorbeelden van verdiepend en creatief denken over ons onderwijs en aanbod. Dat geeft veel positieve energie, bij mij en ook bij onze medewerkers.

Vooruitblik

Onze grootste zorg blijft het toenemende lerarentekort. Hoewel we daar veel aan doen, blijf ik me zorgen maken als ik de landelijke cijfers zie van het verwachte lerarentekort. We willen daarom meer en gericht investeren in zij-instromers. Een pittig traject, zowel voor de zij-instromers als voor ons in de begeleiding. Toch gaan we ervoor. Zij-instromers zijn zeer gemotiveerde mensen die met potentie, levenservaring en ervaringen vanuit een ander vakgebied een verrijking zijn voor onze teams en de diversiteit van ons onderwijs.

Verder zie ik er naar uit om in 2019 te werken aan de uitwerking van onze nieuwe strategische koers. In de schoolplannen en in de praktijk. Zodat we ons onderwijs, onze identiteit en onze vereniging kunnen versterken.

Vertrouwen

Vanuit onze gezamenlijke kern, goede basis en met onze bevlogen medewerkers vertrouw ik erop dat we volgend jaar weer een enthousiast en inhoudsrijk jaarverslag publiceren.

Veel leesplezier!

Arnoud Messelink,
College van Bestuur

ALGEMENE INFORMATIE

01.

De juridische naam volgens het handelsregister van de Kamer van Koophandel is CorDeo. Hierna zal de naam CorDeo scholengroep gebruikt worden in het jaarverslag.

1.1 Juridische structuur van CorDeo scholengroep

De CorDeo scholengroep is opgericht op 1 januari 2017 en is het gevolg van een fusie van de verenigingen HAAL en Veluwe Plus. Het is een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid. De vereniging telt 18 scholen (Zie 1.4).

De rechtspersoon CorDeo scholengroep is gevestigd te Amersfoort met bestuursnummer 40945 bij OCW, Kamer van Koophandel nummer 40125589 en hanteert het bestuursmodel Raad Van Toezicht (RvT), College van Bestuur (CvB). De Raad van Toezicht houdt toezicht op College van Bestuur en de scholen. Daarnaast adviseert de Raad van Toezicht het College van Bestuur.

De vereniging voert haar werkzaamheden zoveel mogelijk uit volgens de Code Goed Bestuur, welke is vastgelegd in Wet op het Primair Onderwijs (WPO). Er zijn geen afwijkingen van de Code Goed Bestuur.

1.2 Doelstelling

De CorDeo scholengroep heeft als doelstelling het verzorgen van Gereformeerd onderwijs en Evangelisch onderwijs dat overeenkomt met de grondslagen zoals omschreven in de statuten. De CorDeo scholengroep bereikt dit door het stichten en instandhouden van scholen voor gereformeerd en/of evangelisch primair onderwijs en andere middelen die bijdragen aan de doelstelling. De missie van de vereniging is het bieden van bijbelgetrouw onderwijs en christelijke kinderopvang aan kinderen van ouders die willen dat hun kinderen zich ontwikkelen en opgroeien tot betrokken christenen. Dit onderwijs is resultaatgericht waarbij ingezet wordt op de ontwikkeling van gaven en talenten.

1.3 Beleid en kernactiviteiten

Een betekenisvol verschil maken in het leven van kinderen, door goed én christelijk onderwijs. Juist in een samenleving waarin men God steeds minder kent. Dat is wat ons dagelijks drijft bij CorDeo scholengroep. Deze visie hebben wij de afgelopen jaren vormgegeven aan de hand van vijf thema's, die verder uitgewerkt staan in ons strategisch beleidsplan (SBP) 2015-2019:

Identiteit

Zichtbaar door het samenspel van leerlingen, leerkrachten en ouders

Onderwijs en kwaliteit

Uitdagend, divers en gericht op de brede ontwikkeling

Professionele lerende organisatie

Ontwikkeling van de leerkracht van de leerling

Ondernemerschap

Verbinding, profilering en kansen benutten

Een stevige basis

De organisatie is op orde en ondersteunt ons onderwijs

Aan bovenstaande thema's is in de afgelopen jaren hard gewerkt, zowel CorDeobreed als op schoolniveau. We hebben stappen gezet, ons ontwikkeld, veel bereikt. Wel geldt dat deze thema's voortdurend in ontwikkeling zijn. Daarom zien we veel van deze hoofdthema's weer terug in de nieuwe strategische koers van 2019-2023.

1.4 Organisatiestructuur

College van Bestuur

Het College van Bestuur vertegenwoordigt de vereniging en zij voert het beleid van de vereniging uit. De CorDeo

scholengroep is opgericht op 1 januari 2017 en is het gevolg van een fusie van de verenigingen HAAL en Veluwe Plus. We kunnen zo goed onderwijs met de Bijbel neerzetten in de regio waar onze scholen staan. Arnoud Messelink is de enige bestuurder van de CorDeo scholengroep. Het CvB wordt ondersteund door een staf. Arnoud Messelink heeft de volgende nevenfuncties: voorzitter VVE de Brink, toezichthoudend bestuurslid SWV Zeeluwe en lid bestuur SWV Passend Onderwijs Apeldoorn.

Algemene Vergadering (AV)

De AV komt ieder half jaar samen en beslist over zaken waarvan de bevoegdheid niet is overgedragen aan het College van Bestuur of een ander orgaan. Voorbeelden daarvan zijn het aanstellen van de leden van de Raad van Toezicht en het wijzigen van de statuten van de vereniging.

Raad van Toezicht (RvT)

De RvT houdt toezicht op het beleid van het CvB en op de algemene gang van zaken binnen de vereniging. De raad adviseert het CvB. Tijdens de jaarlijkse Algemene Vergadering legt de RvT verantwoording van zijn werkzaamheden af.

De RvT, die uit minimaal vijf leden bestaat, is benoemd door de Algemene Leden Vergadering voor een periode van vier jaar. Binnen de RvT zijn twee 'bijzondere zetels': één gericht op het evangelisch onderwijs en één gericht op de kwaliteit van onderwijs.

In 2018 bestond de RvT uit: Jaap Jan Daverschot (voorzitter), Pim Boven, Klaas Bovenhuis, Eric van der Graaf, Rolf Robbe, Tabe Jan Schutte en Carmen Zwarteveen.

De nevenfuncties van de RvT leden zijn terug te vinden in hoofdstuk 12.

CorDeo bestaat uit 18 scholen :

- GBS De Bongerd te Zutphen
- GBS De Bron te Barneveld
- GBS De Open Kring te Nijkerk
- GBS De Plantage te Veenendaal
- GBS De Triangel te Ede
- GBS Fontanusschool te Harderwijk
- GBS In de Lichtkring te Zeewolde
- GBS Pieter Jongeling te Arnhem
- GBS 't Schrijvertje te Apeldoorn
- GBS Het Zwaluwnest te Amersfoort
- GBS De Regenboog te Amersfoort
- EBS De Parel te Amersfoort
- SBO De Werf te Amersfoort
- GBS De Horizon te Hoogland
- GBS Het Christal te Leusden
- GBS De Wegwijzer te Hilversum
- GBS De Waterspiegel te Almere
- EBS De Oase te Almere.

Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR)

De GMR praat mee over onderwerpen die van belang zijn voor alle scholen of een meerderheid daarvan binnen een schoolbestuur. Leden zijn personeelsleden van de diverse scholen en ouders. Personeelsleden van een school kiezen de personeelsleden die in de MR zitting nemen, ouders kiezen de ouders. De bevoegdheden van de GMR en haar geledingen zijn vastgelegd in de wet.

Onderwijspunt

Het Onderwijspunt ondersteunt binnen CorDeo scholengroep de scholen op het gebied van de leerlingenzorg en onderwijsontwikkeling. Scholen kunnen bij het Onderwijspunt terecht voor de inzet van orthopedagogen, ambulant begeleiders en leerkrachtcoaches.

Staf

Het bestuur en de scholen worden ondersteund door de staf. CorDeo scholengroep heeft stafmedewerkers voor Onderwijs, HRM, Financiën en ICT.

Identiteitscommissies/schoolcommissies

De vereniging CorDeo scholengroep is onderverdeeld in afdelingen die geografisch zijn bepaald door het gebied waar de school gevestigd is. De afdelingen hebben tot doel de betrokkenheid tussen leden, ouders en de school te bevorderen. Een identiteitscommissie/schoolcommissie coördineert een afdeling. De identiteitscommissie/ schoolcommissie bestaat uit tenminste drie personen. Een lid van de identiteitscommissie/ schoolcommissie treedt als afgevaardigde op in de Algemene Vergadering.

1.5 Belangrijke elementen van het gevoerde beleid en ontwikkelingen binnen de scholengroep

Algemeen

We zijn tevreden over wat we in 2018 hebben bereikt. ‘Voeden, stimuleren en in beweging brengen’ is onderliggend aan alle activiteiten die we vanuit het bestuursbureau hebben georganiseerd en uitgevoerd. Met als doel de kwaliteit te verbeteren. Daarnaast hebben we, op basis van onze kwaliteitscyclus, onze reguliere activiteiten uitgevoerd om de kwaliteit die er is op orde te houden en de ontwikkelingen binnen CorDeo scholengroep te volgen. Hieronder staan, per thema van ons huidige SBP, de belangrijkste activiteiten uit

2018 uitgewerkt.

Identiteit

Identiteit is en blijft een belangrijk thema binnen onze vereniging. Wij willen een betekenisvol verschil maken in levens van kinderen, door goed én christelijk onderwijs. We zijn dankbaar dat al onze medewerkers geloven in God en handen en voeten geven aan goed én christelijk onderwijs. Dat is goud waard. Maar wat is dat GOUD precies en wat betekent dat voor onze leerkrachten in de praktijk van alledag? Binnen CorDeo scholengroep vinden we het belangrijk om als werkgever de dialoog hierover te stimuleren en hebben daarom aan onze leerkrachten een 2-daagse aangeboden. Er is een open uitnodiging naar alle collega’s uitgegaan. Veertig collega’s meldden zich vrijwillig. Voldoende animo dus! Arie de Rover hield een aansprekende lezing en we hebben heel open met elkaar gesproken. Twee medewerkers hebben in ons personeelsblad een terugblik geschreven op deze conferentie. Een deel van hun ervaringen:

Waarin maken wij het verschil met alle scholen die zich christelijk noemen? Tijdens de tweedaagse in het klooster in Huissen werden we hierbij letterlijk en figuurlijk stilgezet. Ik werd me weer bewust van Gods oneindig grote genade voor mij persoonlijk, maar ook voor de kinderen. We hebben de prachtige roeping om kinderen een stukje van die genade te laten zien. (Arienke Wilts)

Informatie over toegankelijkheid en toelating van leerlingen

Het toelatingsbeleid van leerlingen is verenigingsbreed geregeld en wordt lokaal uitgevoerd. Leerlingen van ouders die bewust kiezen voor gereformeerd/evangelisch onderwijs zijn in principe welkom. Op de gereformeerde scholen voert de locatiedirecteur in afstemming met de identiteitscommissie (IC) of schoolcommissie (SC)

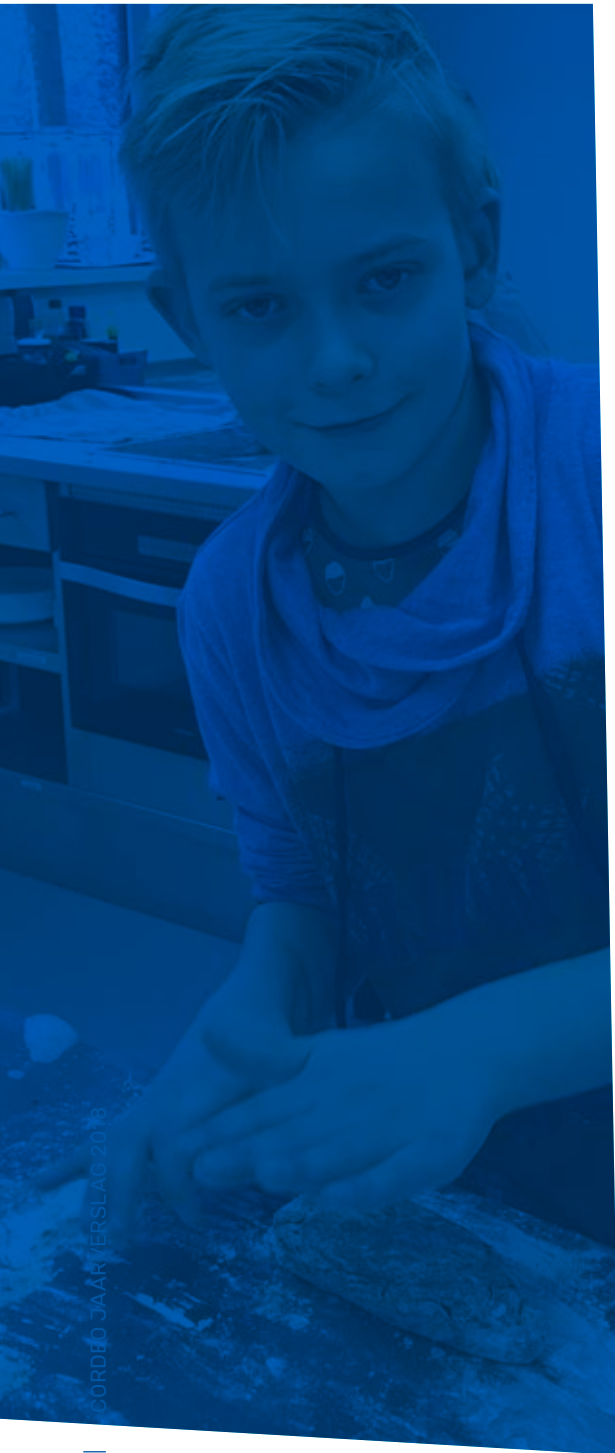

gesprekken met nieuwe ouders gesprekken aan de hand van de ouderverklaring. In deze verklaring is samengevat waar wij op onze scholen voor staan en wat wij van onze ouders verwachten. Op basis van dat gesprek wordt er besloten of deze leerlingen worden toegelaten.

Onderwijs en kwaliteit

Nieuw toezichtskader van de onderwijsinspectie

De directeuren zijn in 2018 geïnformeerd over het waarderingskader van de Inspectie. In dit kader is opgenomen wat de inspectie verstaat onder onderwijs van goede kwaliteit en hoe zij daar toezicht op houdt. Met ingang van augustus 2017 is dit toezichtskader gewijzigd, daarmee is met name de bestuurlijke verantwoording toegenomen. Waar het gaat om verantwoording over de voortgang en opbrengsten kent CorDeo scholengroep een vaste cyclus, wel is er behoefte aan een versteviging van deze kwaliteitscyclus op bestuurlijk niveau. Daarom wordt begin 2019 gewerkt aan een kwaliteitsbeleid, met als resultaat een vastomlijnde wijze van verantwoorden die in relatie staat tot de strategische koers en afgestemd is op de verschillende gremia (RvT, GMR, CvB, MT). Zie ook hfst 4 Kwaliteit.

Gereformeerd vrijgemaakt geboren. Gereformeerd vrijgemaakt getogen. Gereformeerd geschoold. Gereformeerde werkplek. Na bijna veertig jaar werken in het gereformeerd onderwijs ben ik voor het eerst ècht stilgezet bij de ware identiteit van het gereformeerde onderwijs. Wat een verrijking en bewustwording was dat! Grootste winstpunt was voor mij te ontdekken dat vanzelfsprekende keuzes niet verkeerd hoeven te zijn.

Bewustwording van die keuzes geeft een enorme rijkdom. (Wim Meijer)

Innovatie

In 2018 zijn we gestart met een projectgroep: een aantal directeuren en leerkrachten van onze scholen in Amersfoort gingen in gesprek met medewerkers van de Guido de Brès (VO) over de meerwaarde van een school voor 10-14 jarigen. In de eerste fase van deze projectgroep is uitgesproken dat we geloven dat bepaalde leerlingen gebaat zijn bij een uitgestelde keuze voor vervolgonderwijs. Daarom is de intentie uitgesproken dit initiatief verder te onderzoeken. In 2019 werkt de projectgroep aan een concreet plan.

Kwaliteitsontwikkeling ondersteunen

Onderwijs en kwaliteit is een belangrijk onderwerp voor de scholen. Vanuit het bestuur zijn diverse activiteiten georganiseerd om de kwaliteit van het onderwijs op de scholen te behouden en/of verbeteren:

- Scholen die onder het ambitieniveau van CorDeo scholengroep scoorden op het gebied van opbrengsten, zijn 'gescand' door de IJsselgroep op het gebied van onderwijskwaliteit. Dit heeft geleid tot diverse vervolgacties om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.

Ik zie de schoolleider als de allesbepalende factor voor de kwaliteit van een school. Gesprekken met de directeur zijn voor mij dus een belangrijk sturingsmiddel. Door te luisteren en vragen te stellen kan ik waarde toevoegen en helpen

oplossingen te vinden. De gesprekken helpen mij ook om scherp te blijven. (Arnoud)

- Er zijn sessies georganiseerd voor directie en IB over inclusie en onderwijskwaliteit, om te inspireren en vanuit verschillende disciplines in gesprek te gaan over een voor CorDeo scholengroep relevant strategisch thema. Met als doel dat dit input geeft voor het goede gesprek op de scholen.

- Minimaal jaarlijks gaat de bestuurder bij alle scholen langs voor een één op één gesprek met de directeur. Daarnaast bezoekt de bestuurder de scholen regelmatig voor een gesprek met (een deel van het) team en om de directeur in actie te zien. De bestuurder is dan bijvoorbeeld aanwezig bij een teamoverleg.

- In alles wat op ons afkomt zijn wij ervan overtuigd dat prioriteiten stellen belangrijk is. We willen vooral spreken over wat we wél willen en kunnen en volle aandacht geven aan wat we noodzakelijk vinden. Het jaarplan van 2018 is daarom beoordeeld op prioriteiten en keuzes.

Passend onderwijs

We zijn goed in staat onze leerlingen een passend aanbod te doen. Daardoor verwijzen we relatief weinig kinderen naar het S(B)O. Zie ook hoofdstuk 9.

Binnen CorDeo scholengroep stimuleren we het gesprek over inclusief onderwijs, in 2018 heeft hier een themabijeenkomst met het MT en IB-ers over plaatsgevonden en is besloten dat dit als strategisch thema opgenomen wordt in de nieuwe strategische koers.

Omdat ongeveer 60% van onze leerlingen uitstroomt naar havo of vwo, vinden we het belangrijk dat het aanbod voor meer- en hoogbegaafden goed is. Inmiddels is bij meer dan de helft van de scholen een onderzoek uitgevoerd naar beleid en praktijk op dit gebied. De basis is op orde. Op meerdere scholen zijn met behulp van de opbrengsten van dit onderzoek acties uitgezet om het onderwijs aan deze groep

leerlingen te versterken. Het onderzoek bij de andere scholen wordt in de eerste helft van 2019 uitgevoerd.

In 2018 is een screening geweest vanuit het bureau OCTOPUS waarbij het hoogbegaafdenbeleid onder de loep is genomen. Mooi om te zien dat In de Lichtkring met de ploetergroep voor de sterke leerlingen in groep 5-8 en het uitdagende werken met extra materialen in groep 1-4 op de goede weg zit. Het stroomlijnen van het onderwijs aan de hoogbegaafde leerlingen vraagt om een heldere schoolbrede visie. Dit nemen we in het schoolplantraject '19-23' direct mee. Ook zijn we in overleg met alle scholen binnen de gemeente Zeewolde om te komen tot een extra verrijkingsaanbod zodat de hoogbegaafde leerlingen uitgedaagd blijven. (Ilse Polhuijs)

In het kader van 'zoveel mogelijk kinderen passend onderwijs in eigen woonplaats' hebben wij aangeboden dat in Spakenburg een dislocatie van ons SBO De Werf kan komen. Dit omdat een groot deel van onze SBO-leerlingen uit Spakenburg komt. In 2018 hebben eerste besprekingen hierover plaatsgevonden, verdere uitwerking volgt in 2019.

In Zeewolde is, in samenwerking met het samenwerkingsverband Zeeluwe, gezocht naar mogelijkheden voor een SO- en SBO locatie. Dit heeft er toe geleid dat er plannen zijn om deze voorziening te huisvesten in het gebouw van onze school 'In de Lichtkring'. Dit heeft tot gevolg dat we nieuwbouw krijgen, samen met het SO en SBO.

CorDeo scholengroep is trots op haar eigen ondersteuningsteam: OnderwijsPunt. OnderwijsPunt ondersteunt scholen bij het bieden van goede zorg aan leerlingen. In 2018 is (naast het bieden van goede deskundige

ondersteuning) door het team hard gewerkt aan het verbreden en verdiepen van de dienstverlening, een meer klantgerichte aanpak, de profilering van OnderwijsPunt binnen CorDeo scholengroep en het versterken van de professionele cultuur. Eén van de resultaten van ons werk is een vernieuwde website: www.CorDeoonderwijspunt.nl

Integrale Kindcentra

In 2018 hebben vier directeuren de opleiding tot directeur integraal kindcentrum (IKC) afgerond. De Bongerd in Zutphen is inmiddels als IKC van start gegaan. Daarbij wordt samengewerkt met Stichting Koalah die op tien van onze scholen opvang verzorgt. In 2019 willen we dit verder gaan uitbouwen. We kijken per plek wat het beste is voor kinderen en ouders en wat past binnen de mogelijkheden van het gebouw en de wijk.

Professionele lerende organisatie

Algemeen

'Persoonlijk leiderschap' en 'eigenaarschap' zijn woorden die vaak gebruikt zijn in 2018 en die steeds meer zichtbaar zijn geworden binnen CorDeo scholengroep. CorDeo scholengroep wil een cultuur creëren waarin iedereen verantwoordelijkheid neemt voor het eigen leerproces. Denken in mogelijkheden, waarbij je je eigen talenten inzet voor je eigen en onze gezamenlijke doelen. In hoofdstuk 7 is meer te lezen over de ontwikkelingen op het gebied van professionele lerende organisatie.

Directeuren als sleutel

De sleutel voor een cultuur van eigenaarschap en ontwikkeling is goed voorbeeldgedrag van de (school) leider zelf. Binnen CorDeo scholengroep hebben we hoge verwachtingen van elkaar. Zowel van bestuur, directeuren en onderwijspersoneel als van leerlingen.

Directeuren vervullen hierin een cruciale rol, op elke school is er immers maar één. Wij willen ze daarom zo goed mogelijk ondersteunen. Zodat zij zich blijvend kunnen ontwikkelen en daardoor hun team blijvend stimuleren tot ontwikkeling. Om dit concreet vorm te geven, gaat de bestuurder regelmatig in gesprek met directeuren. Niet alleen als het moet, maar vooral als het even mag. Eigenaarschap en ontwikkeling zijn een terugkerend onderwerp op het maandelijks MT overleg. Het MT ervaart dit als zeer waardevol. Ook hebben alle directeuren hebben in 2018 een ontwikkelassessment gehad, met onder andere 360 graden feedback. Tijdens een intervisiemoment hebben we resultaten gedeeld en besproken wat een ieder wil bereiken en hoe ze dat gaan aanpakken. We merken dat de sfeer binnen de directie-overleggen is veranderd. De openheid is toegenomen en directeuren vragen meer door op wat een ander bedoelt. Dit komt de samenwerking, het werkplezier en ook de kwaliteit van het werk ten goede.

Het eigenaarschap neemt toe. Drie tot vier jaar geleden heb ik wel eens tegen de directeuren gezegd dat ik ze zo graag eens zou willen terugfluiten. Nu denk ik regelmatig: 'Hé, ik heb daar al een tijdje niets over gehoord, hoe loopt dat eigenlijk?' Dan heeft een directeur zelf 3 zij-instromers heeft geregeld. Fantastisch! (Arnoud)

Ondernemerschap

CorDeo scholengroep onderneemt, een paar voorbeelden.

• **Dat kan de krant in:** één van de elementen van ondernemerschap is het versterken van onze

MONUMENT GEADOpteERD

Leerlingen van 't Schrijvertje vertellen oorlogsverhaal door

Leerlingen van school 't Schrijvertje zijn maandag bij de herdenking van de in de oorlog omgekomen dominee en rentmeester van de kerk aan de Röntgenstraat. Gisteren hoorden ze waarom dat belangrijk is. „Kinderen moeten vertellen wat er is gebeurd.”

Jan Visser
Apeldoorn

Je kunt een speld horen vallen in het klaslokaal van groep acht van de Apeldoornse basisschool 't Schrijvertje. Oud-kerkrentmeester Maarten Brand zwijgt soms even om de impact van zijn woorden tot de kinderen te laten doordringen. Hun school heeft het oorlogsmonument voor dominee Paul Borgers en kerkrentmeester Adriaan Koot van de Evangelisch-Lutherse Gemeente Apeldoorn geadopteerd. Ze waren 44 en 57 jaar oud toen ze stierven in een concentratiekamp in Duitsland.

Gevel

De vijftien leerlingen luisteren vol aandacht en maken af en toe wat aantekeningen in een map die voor ze op tafel ligt: het onderzoeksdossier. Daarin staan de vragen over het oorlogsmonument dat is geplaatst in de gevel van de kerk aan de Röntgenstraat.

Het in de klas zo stil omdat de leerlingen steeds meer lijken te beseffen hoe wreed en onrechtvaardig de oorlog was die hun voorouders hebben meegemaakt. Sommigen kunnen het zich voorstellen door de oorlogsherinneringen van hun grootouders, die

zich in een hoek van de kamer verstopten als er werd geschoten. Die piloten in huis lieten onderduiken.

De verhalen van de leerlingen komen als vanzelf nadat ze van Maarten Brand hebben gehoord hoe de dominee en kerkrentmeester voor hun daden werden gestraft. Dominee Borgers bad voor de joden en de koningin in dezelfde kerk waar zij maandag een krans gaan leggen. Dat de dominee daarom door de Duitsers werd gearresteerd en afgevoerd naar Neuengamme.

Een vinger gaat omhoog. „Waar ligt Neuengamme? Hoe schrijf je dat?”

Kerkrentmeester Koot trof een

zelfde lot en kwam ook in het concentratiekamp vlak bij Hamburg terecht. De twee mannen overleden er in het voorjaar van 1945 tegen het eind van de oorlog.

Gedenkplaat

Het is een bescheiden stenen gedenkplaat van nog geen halve vierkante meter met hun namen erin gegraveerd en daarboven de tekst 'in Gods goede handen'. „Maar hoe droef hun lot ook is geweest en hoe ze als criminelen uit Apeldoorn werden afgevoerd”, Brand zwijgt even en vervolgt dan: „God is ze nooit vergeten. Elk jaar wordt de klok van de kerk ter herinnering aan beide mannen ge-

▲ Maarten Brand van de Evangelisch-Lutherse kerk in Apeldoorn, vertelt wat er in de oorlog is gebeurd. FOTO NEVIN HAGEN

Maar hoe droef hun lot ook was, God is ze nooit vergeten

– Maarten Brand

luid sinds hun namen er in 1948 in werden gegraveerd.”

Vanaf maandag wordt voortaan ieder jaar ook een herdenking gehouden bij de plaquette en legt groep 8 van 't Schrijvertje er een krans. „Dat is heel belangrijk”, vindt Dominic Witzier (11) met het onderzoeksdossier voor zich: „Dat er kinderen zijn die kunnen vertellen wat er gebeurd is ook al hebben ze het zelf niet meegemaakt.”

Jorik van der Stouwe en Sara Kolk schreven een uitnodiging namens hun klas aan de familie van de dominee en de kerkrentmeester en ze hopen dat die maandag ook bij de herdenking aanwezig kunnen zijn.

zichtbaarheid als CorDeo scholengroep scholen; laten zien wie we zijn en waar we voor staan. Daar worden we steeds beter in. In 2018 hebben de directeuren beelden gedeeld waarin scholen meedoen met centraal georganiseerde open dagen in de stad of het dorp, we zien reclameborden van onze scholen, wethouders zijn uitgenodigd bij activiteiten en onze scholen staan regelmatig in regionale of landelijke kranten. Het is duidelijk dat schoolleiders zich bewuster zijn van het belang van 'profilen' en het is leuk om te zien hoe zij elkaar hier als scholen in stimuleren en enthousiasmeren.

• **Met lef begroten:** de wijze waarop wij begroten en besteden zien wij ook als ondernemend. 'Scherp aan de wind, met een weerstandsvermogen van 19%'. Hiermee nemen wij meer risico (de benchmark binnen het onderwijs is 30%). Wij doen dit omdat we zoveel mogelijk geld uit willen geven aan waar het voor bedoeld is: goed onderwijs en alles wat daaraan bijdraagt.

Een stevige basis

De ambitie 'stevige basis' betreft onder andere het naleven van de code goed bestuur en zorg dragen voor goede huisvesting en de financiën van onze vereniging. Hierover rapporteren we op andere plekken in dit jaarverslag.

'Een stevige basis' betreft ook de dienstverlening vanuit ons bestuursbureau. De stafmedewerkers, dat wil zeggen collega's die bijdrage leveren aan HR, financiën, ICT, huisvesting en de administratie, hebben als doel zo goed mogelijk aan te sluiten op de behoefte van de scholen en hier pro-actief in te handelen. Ook in 2018 is hier hard aan gewerkt, oa door goede communicatie tussen de school en de stafmedewerker, maar ook door regelmatig onderlinge afstemming te zoeken als staf en daarin elkaar beter te maken.

Stafmedewerkers zijn duidelijker in wat scholen en medewerkers van ze kunnen verwachten en informeren de scholen pro-actiever.

Stafmedewerker Gertwin vertelt over een aantal ontwikkelingen in 2018:

In 2018 zijn er grote stappen gemaakt. Het beheer is beduidend eenvoudiger, beter en goedkoper geworden. Terwijl er meer apparaten dan ooit in de scholen aanwezig zijn. De overstap van klassieke digiborden naar touchscreen schermen ligt op schema, Wifi is nu overal op orde. De scholen hebben meer dan ooit de mogelijkheid om zich bezig te houden met de inzet van ICT in plaats van met de werking.

Veel scholen kiezen niet meer standaard kiezen voor dertig setjes in een lokaal, maar voor meubilair dat ondersteunend is aan de onderwijsvisie. Scholen werken meer met leerpleinen bijvoorbeeld. Ook ICT helpt, omdat men niet meer letterlijk gebonden is aan een vaste plek. Er is ook budget vrijgemaakt voor het opknappen van teamkamers, in het kader van goed werkgeverschap. Het team is daarin leidend en de eerste resultaten zijn veelbelovend.

Een directeur over ICT in het onderwijs:

Scholen hebben meer dan ooit de mogelijkheid om het onderwijsleerproces te vernieuwen. Leerlingen kunnen in hun beveiligde digitale omgeving van adaptieve software gebruik maken. Voor leerkrachten betekent dit dat nakijkwerk verleden tijd wordt. De mogelijkheden om passend onderwijs te bieden nemen toe, omdat meer vanuit leerdoelen gewerkt kan worden.

ICT blijft daarin een middel en geen doel en ontsluit veel onderwijskundige mogelijkheden. (Erik Verbeek)

Overige ontwikkelingen

- *Ontwikkeling strategische koers* (SK): in 2018 hebben we onze nieuwe strategisch koers voor de periode 2019-2023 opgesteld. Vanuit ons motto 'leren in vertrouwen' zijn op hoofdthema's richtinggevende uitspraken geformuleerd. Uitspraken die een duidelijk kader schetsen en meer dan voldoende ruimte bieden aan de scholen en collega's om de thema's eigen te maken en te concretiseren in de school- en jaarplannen.

- *AVG Proof:* Per 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Om aan deze verordening te voldoen hebben wij een informatiebeveiligings- en privacy beleid vastgesteld. De GMR heeft met dit beleid ingestemd. Medewerkers zijn geïnformeerd, scholen en afdelingen (HR, ICT, OnderwijsPunt) binnen CorDeo scholengroep zijn hiermee aan de slag gegaan. Ons uitgangspunt: 'Met gezond verstand omgaan met de privacy, doen wat nodig is.'

- *Beter Samen:* Als bestuur vinden we het belangrijk om bruggen te slaan. En daar waar we elkaar als onderwijsbesturen kunnen versterken initiatieven tot samenwerken te ontplooiën. In 2018 heeft dit geleid tot een aantal intensieve gesprekken met een middelgrote PC stichting. De gesprekken tussen bestuurders en stafmedewerkers hebben geleid tot het actief delen/uitwisselen van ervaringen, kennis en informatie. Heel concreet heeft dit er toe geleid dat ons Hoofd Onderwijs & Personeel met dit bestuur en medewerkers op werkdagen is geweest naar Canada rond het thema Inclusie, dat een collega directeur bij CorDeo scholengroep aan de slag is gegaan als interim-directeur en dat stafmedewerkers HR en Financiën aan elkaar gekoppeld zijn om kennis te maken en van elkaar

leren. In 2019 wordt voortgang gegeven aan deze samenwerking.

Duurzaamheid

Duurzaam onderwijs is een belangrijk thema. In 2018 is een begin gemaakt met het thema duurzaamheid door: 1. duurzaamheid een plaats te geven bij de selectie van een leverancier van meubilair (Europese aanbesteding), 2. door na te denken over verduurzaming van gebouwen (zonnepanelen en duurzame afvalverwerking). In 2019 zal het thema duurzaamheid vaker op de agenda staan in relatie tot duurzaam onderwijs en verduurzaming van gebouwen.

1.6 Zaken met een politieke of maatschappelijke betekenis

Staken: in 2018 is door het onderwijspersoneel meerdere malen opgeroepen tot staking. Met de staking wil het onderwijs aandacht vragen voor de druk op het onderwijs; de hoge werkdruk, achterblijvende salarissen, kortingen op de financiering en personeelstekorten. Ook een aantal scholen van CorDeo scholengroep hebben meegedaan aan deze stakingsdagen.

Leerlingenaantal: Voor het eerst in jaren is ons leerlingenaantal iets gekrompen. De krimp in de afgelopen jaren werd opgevangen door de groei in Amersfoort, die groei is gestagneerd. We monitoren de groei van onze scholen en anticiperen tijdig wanneer er sprake is van blijvende daling van het leerlingenaantal.

Financiële reserves: In de media is in 2018 veel aandacht gegeven aan de financiële reserves in het onderwijs. Dit heeft ons als CorDeo scholengroep bewust gemaakt van het belang van een heldere verantwoording van de door ons ontvangen middelen. We hebben ons voorgenomen om vanaf 2019 op een duidelijke en begrijpelijke manier inzicht te geven in de wijze waarop wij ons geld besteden

en ons hierover verantwoorden. Met dit jaarverslag doen wij hiertoe een eerste stap in de goede richting.

1.7 Informatie over maatschappelijke aspecten van het ondernemen

We beseffen dat ons handelen, indirect of direct, invloed heeft op maatschappelijke thema's zoals klimaatverandering en arbeidsomstandigheden. Verduurzaming is een thema dat in 2018 incidenteel aandacht heeft gekregen (zie het hoofdstuk over huisvesting). In de nieuwe strategische koers is dit meer expliciet als thema opgenomen. Aandacht voor goede arbeidsomstandigheden hebben we continu. We streven er naar om een goede werkgever te zijn voor al ons personeel (zie het hoofdstuk over personeel).

1.8 Verwachte toekomstige ontwikkelingen

In 2018 hebben we onze nieuwe strategische koers ontwikkeld en vastgesteld. Hierin staat waar we ons de komende periode op richten, in 2019 werken de scholen deze koers uit in een schoolplan. De thema's in onze strategische koers zijn:

- Onze **christelijke identiteit** is voor ons GOUD waard: daar zijn we trots op en willen we laten schitteren.
- We gaan voor het **best denkbare onderwijs**, elke dag opnieuw! Onderwijs met een duidelijke visie, gericht op de brede ontwikkeling van leerlingen, waar we altijd op zoek zijn hoe het nog beter kan en dat in nauwe samenwerking met leerling, leerkracht, ouders en samenwerkingspartners tot stand komt.
- We bieden nadrukkelijk en uitgesproken **duurzaam onderwijs**. Gericht op de wereld om ons heen, we streven ernaar in samenhang verschillende doelen te bereiken voor mens, milieu en maatschappij overal, nu en later.
- We gaan voor **inclusief onderwijs**, dat betekent dat we in onze scholen verscheidenheid en gelijkwaardigheid omarmen en ons aanbod daar zo goed mogelijk op aansluiten.

- Wij stimuleren **Persoonlijk Leiderschap** voor zowel leerlingen als

02.

GOVERNANCE

2.1 Ontwikkelingen op het gebied van governance

Bij het gesprek over “goed bestuur” gaat het om het ethisch-normatief perspectief versus de louter technische-juridische kant. Het uitoefenen van moreel leiderschap zorgt voor een goede balans tussen deze twee perspectieven. Moreel leiderschap geldt in principe voor iedereen binnen de organisatie, dat is dan ook verwerkt onder persoonlijk leiderschap als thema in de nieuwe strategische koers. Op bestuursniveau gaat het hier om het constante streven om op basis van normen en waarden besluiten te nemen waarbij we actief zoeken naar de inbreng van verschillende geledingen in de organisatie.

Verder is de vernieuwing van het toezicht door de inspectie van invloed op de rol van het bestuur. Eigen verantwoordelijkheid van besturen (en scholen) voor de onderwijskwaliteit en hun ambities vormen het uitgangspunt. Zie ook hoofdstuk 1 Onderwijs en Kwaliteit.

In 2019 onderzoeken we hoe we de door het versterken van de samenwerking tussen CvB GMR en RvT de governance verder kunnen verstevigen.

2.2 Code van goed bestuur

In het huidige strategisch plan is vastgesteld dat wij ons verbinden aan de richtlijnen van de Code van goed bestuur. Zie code goed bestuur, vastgesteld door de leden van de PO-Raad: www.poraad.nl

2.3 Afwijkingen van de code

Bij het bestuur en de Raad van Toezicht zijn in 2018 geen meldingen geweest ten aanzien van afwijkingen van deze code.

2.4 Horizontale verantwoording

De horizontale verantwoording vindt plaats door jaarverslagen, ledenvergaderingen, (G)MR-vergaderingen en andere informatieve bijeenkomsten. Verder worden medewerkers intern geïnformeerd via nieuwsbrieven en Bestuursinfo (voor directie en staf).

ONDERWIJS IN CIJFERS

03.

groep 1
323

groep 2
410

groep 3
427

groep 4
441

groep 5
428

groep 8
382

groep 7
412

groep 6
407

Aantal leerlingen

Teldatum 1 oktober (leerlingen Bo/SBO)

3134	3141	3197	3255	3230	3243	3236	3248
	↑	↑	↑	↓	↑	↓	↑
2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021

Resultaten

Met ‘op, boven of onder de grens’ wordt de ondergrens bedoeld die de onderwijsinspectie hanteert. Dit is één van de graadmeters voor de kwaliteit van het onderwijs. Over het algemeen genomen kunnen we stellen dat het goed gesteld is met de kwaliteit van het onderwijs. Daar wordt dan ook dagelijks hard aan gewerkt op onze scholen door onze medewerkers.

De Triangel zat de afgelopen jaren onder de norm. Hiervoor is een verbetertraject gestart. De Parel zat afgelopen jaren ook onder de norm. Vanwege de kleine groepen 8 hanteert de inspectie hier andere normen voor. De onderwijskwaliteit is volgens de inspectie voldoende.

GBS In de Lichtkring gebruikt vanaf het schooljaar 2016/2017 een andere eindtoets, te weten DIA. Dit verklaart de lagere waarden ten opzichte van 2015/2016.

CET Eindtoets Resultaten

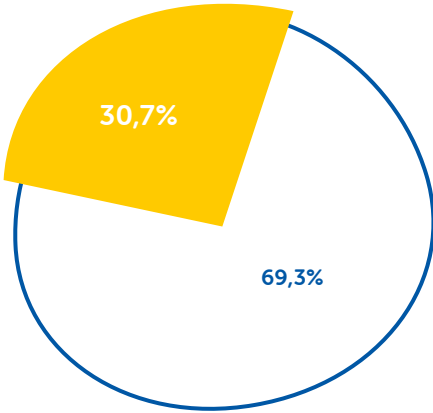
	op of boven de grens	onder de grens	2015 / 2016	2016 / 2017	2017 / 2018
GBS De Bron			534,6	537,9	534,5
GBS 't Schrijvertje			540,7	534,1	537,6
GBS Pieter Jongeling			537,1	536,9	536,2
GBS De Plantage			535,4	530,5	537,9
GBS De Bongerd			539,4	533,7	535,7
GBS De Wegwijzer			541,9	534,9	534,7
GBS De Regenboog			536,7	537,6	531,2
EBS De Parel			533,3	529,3	529,3
Fontanusschool			538,3	536,0	535,0
GBS Het Christal			537,4	537,2	542,1
GBS Het Zwaluwnest			532,7	537,0	531,4
GBS De Open Kring			539,5	536,9	537,8
GBS Triangel			533,9	534,6	530,4
GBS De Horizon			531,2	537,7	535,4
GBS De Waterspiegel			535,8	533,0	535,3
EBS De Oase			535,1	536,2	536,7
*GBS In de Lichtkring			533,5	363,9	359,6

Onderwijskundige en onderwijs-programmatische zaken

Dagelijks wordt er op de scholen gewerkt aan de versterking van de kwaliteit van ons onderwijs. Aan de ene kant doordat we ons handelen continue evalueren. Aan de andere kant doordat we continue investeren in zaken zoals:

- professionalisering medewerkers,
- nieuwe lesmethoden,
- nieuwe middelen zoals een programma als Snappet, de inzet van chromebooks etc,
- onderwijsvernieuwingen zoals ‘the leader in me’ en het werken met unitonderwijs.

Hiervoor geldt dat elke school zelf kiest welke middelen het beste passen bij de gestelde onderwijskundige doelen.

Functiemix

Met de verdeling tussen LA en LB zijn we op dit moment redelijk tevreden. We hebben geen specifieke plannen om het aandeel LB te vergroten.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
CorDeo scholengroep			6,05	4,80	4,90	4,35	3,96	3,06
Landelijk PO	6,70	6,80	6,50	6,00	6,40	6,30	6,00	nb
Landelijk naar denominatie	4,20	4,30	3,40	2,90	4,10	4,20	3,80	nb

Verzuimpercentage

Ons verzuimpercentage is vrij laag en daar zijn we blij mee. De arbeidsethos is hoog bij CorDeo scholengroep, onze medewerkers verzuimen niet snel.

KWALITEITSZORG

Binnen CorDeo scholengroep gebruiken we verschillende instrumenten om de kwaliteit van ons onderwijs en onze dienstverlening te volgen. De basis van onze kwaliteitscyclus is op orde. Minimaal jaarlijks voert de bestuurder één op één gesprekken met directeuren en we volgen op hoofdlijnen of en hoe scholen en het bestuur voldoen aan de wettelijke verplichtingen. Hierover rapporteert de bestuurder regelmatig aan de RvT.

4.1 Kwaliteit

In 2018 zijn we gestopt met het kwaliteitssysteem 'Riskchanger'. Deze tool was aangeschaft om op bestuurlijk en schoolniveau inzicht te krijgen in de mate waarin wij voldoen aan de wettelijke verplichtingen. In de praktijk bleek dat dit instrument schoolleiders niet aanzette tot ander gedrag, ook omdat het niet ingebed was in de cyclus. Daarnaast beschikken we over een vergelijkbaar systeem met WMK. Er is daarom besloten om met Risk changer te stoppen.

Met de ontwikkeling van de nieuwe kwaliteitscyclus is nagedacht over de wijze waarop de bestuurder zicht kan houden op de grote lijnen rondom de kwaliteit. Hiertoe is in 2018 gestart met de ontwikkeling van een 'early warning systeem'; waarin de voor de bestuurder belangrijkste indicatoren rond kwaliteit zijn opgenomen. In 2019 volgt verdere ontwikkeling en implementatie van de nieuwe werkwijze.

Het gebruik van kwaliteitsinstrumenten en rapportages garanderen geen hoge kwaliteit en opbrengsten. CorDeo scholengroep wil in alle lagen van de organisatie voortdurend gericht zijn op verbetering. Daarvoor is het belangrijk dat er sprake is van duidelijke processen en passend gedrag. Het versterken van het kwaliteitsdenken vraagt om een bepaalde manier van handelen, CorDeo scholengroep legt daarbij de lat hoog. In 2018 hebben we geïnvesteerd in de aanspreekcultuur en de manier waarop we elkaar bevragen in het managementteam. In 2019 is het doel dat directeuren deze cultuur in de schoolteams verder versterken.

4.2 Afhandeling van klachten

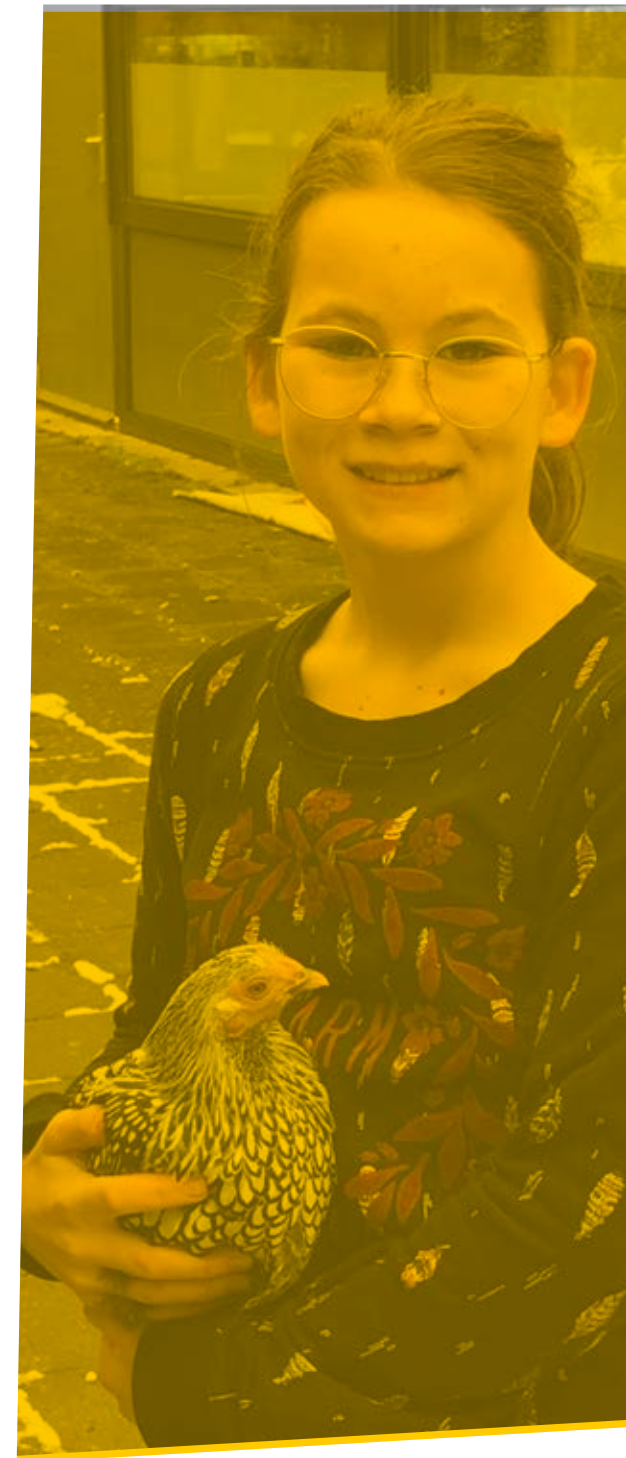
In 2018 zijn geen klachten vanuit of over onze vereniging behandeld bij de klachtencommissie. Onze vertrouwenspersoon heeft een jaarverslag gemaakt, waarin zij rapporteert over de activiteiten, klachten en behandeling daarvan. We zijn blij dat er weinig klachten zijn, de klachten en vragen die er waren zijn zorgvuldig behandeld en besproken. Waar nodig hebben we als gevolg hiervan actie ondernomen, bijvoorbeeld een ouderavond over gedrag tussen leerlingen.

In het rapport staat een aantal suggesties voor 2019 die we hier graag willen benoemen, omdat dit onze eigen activiteiten betreft:

- Terugdringen van het ongewenste verloop onder de interne vertrouwenspersonen door o.a. aandacht te hebben voor eventuele extra werkdruk die de taak met zich meebrengt.
- Professionalisering van nieuwe interne vertrouwenspersonen: op maat en zo compact mogelijk informatie bieden die nodig is voor de taak.
- Voortzetten van intervisiegroepen met casuïstiek-bespreking en het organiseren van themabijeenkomsten.
- Evalueren aandachtspunten voor sociaal veilig leerklimaat (zie bijv. digitaal veiligheidsplan).

Deel van een rapportage aan de RvT door de bestuurder

(...) In de afgelopen periode heb ik weer een aantal directeuren bezocht, terwijl zij leiding gaven aan een teamvergadering of studiedag. Daardoor kan ik mijn ondersteuning en aansturing beter op hun ontwikkeling afstemmen. Op het directieoverleg heb ik de directeuren mijn reflecties teruggegeven. Men is gemotiveerd aan het werk en de agendapunten gaan over de kern van het vak zoals kwaliteit van onderwijs en professionele cultuur. Alle scholen werken gericht aan ontwikkeling (...).

ONDERZOEK

Onderzoek

CorDeo scholengroep stimuleert een onderzoekende houding in alle lagen van de organisatie. Het doen van (wetenschappelijk) onderzoek is op dit moment geen specifiek speerpunt in onze organisatie. In het gesprek over de versterking van ons onderwijs en professioneel handelen maken we gebruik van onderzoeksresultaten. Uiteraard zetten we onderzoek in wanneer de uitvoering van ons werk daarom vraagt. Zoals het onderzoek van de IJsselgroep naar de stand van zaken op het gebied van beleid en praktijk in onderwijs aan meer- en hoogbegaafden.

Internationalisering

Internationalisering is op dit moment geen speerpunt in onze organisatie: wij richten ons op goed en christelijk onderwijs in Midden-Nederland. Wij verwachten dat hier in de komende periode geen verandering in zal optreden.

INTERNATIONALISERING

06.

PERSONEEL

7.1 Personeelsbeleid

CorDeo scholengroep wil een professionele lerende organisatie zijn. In het strategisch beleidsplan 2015-2019 is beschreven hoe we hier aan werken en zijn de volgende ambities geformuleerd:

- Leerkrachten leren samen en delen kennis binnen de school en de vereniging.
- Onze directeuren zijn de dragers en aanjagers van de professionele lerende organisatie.
- Academisch opgeleide leerkrachten aannemen
- Onze leerkrachten zijn professionals, ze zijn goed en gemotiveerd om het nog beter te doen. De organisatie faciliteert hun professionele ontwikkeling.
- In onze scholen wordt geleerd door onderzoek te doen.
- Samenwerking tussen de scholen verhoogt de kwaliteit van ons onderwijs en/of organisatie. Elke school heeft iets te bieden aan andere school.
- Vrouwen zijn evenredig vertegenwoordigd in de schoolleiding.

In 2018 heeft een evaluatie van het strategisch beleid plaatsgevonden als input voor de ontwikkeling van de nieuwe strategische koers, ook voor het onderdeel Professionele lerende organisatie. Deze evaluatie is uitgezet onder het directieteam (MT). De GMR en directeuren hebben input opgehaald uit het team. We zijn tevreden over de behaalde resultaten waar het gaat om de groei als professionele lerende organisatie; we zien groei in leiderschap, in een professionele cultuur en de onderlinge samenwerking. Wel concluderen we dat ook in de nieuwe strategische koers de professionele cultuur een blijvend ontwikkelpunt is, waarbij we met name aandacht willen besteden aan de thema's: persoonlijk leiderschap, samen werken en leren en leiderschapsontwikkeling.

7.2 Relevante HR thema's

Een aantal personele thema's die in 2018 van invloed zijn geweest op de ontwikkeling van een professionele lerende organisatie:

Aantrekkelijke werkgever en mobiliteit

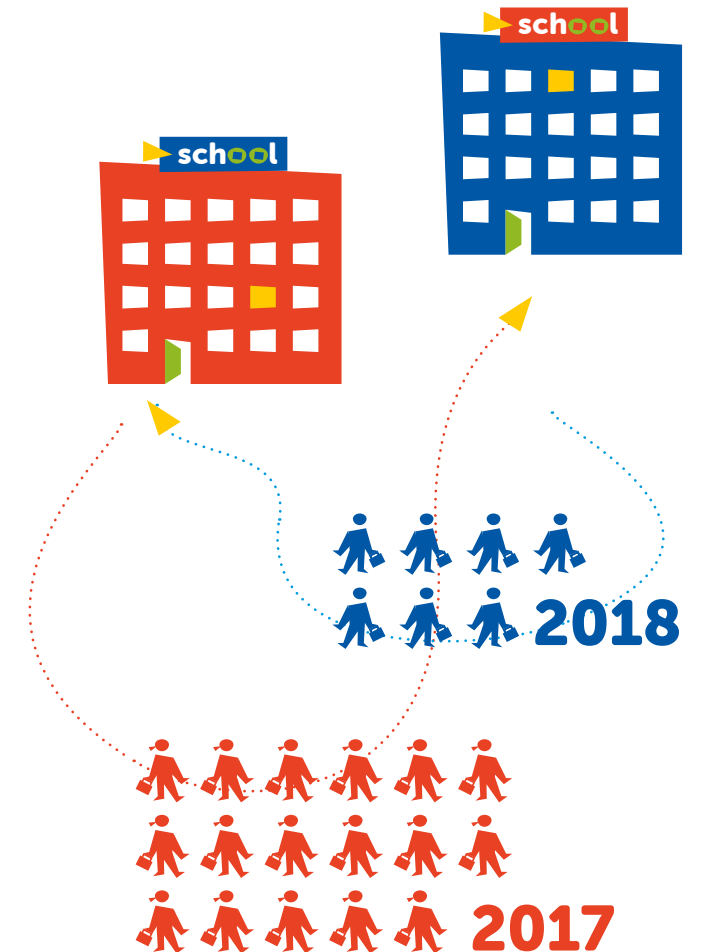
Wij willen goede leerkrachten behouden en aantrekken. Als middel daarvoor heeft onder andere de werkgroep 'Great place to work' beleid opgesteld voor het begeleiden van startende leerkrachten en **begeleiding zij-instromers**.

"Het coachingstraject heb ik als zeer waardevol ervaren. Het heeft me inzicht gegeven in mijn eigen handelen"

"Het was niet altijd even makkelijk om te zien hoe ik voor de klas sta, wat mijn stopwoordjes zijn, etc., maar heeft mij heel bewust gemaakt over mij zelf en mijn manier van lesgeven".

"Door de vraag: 'hoe vond je het zelf gaan?' word je meteen geactiveerd. Het is eigenlijk nooit fout wat er gebeurt. Of het gaat heel goed, of er is een leerpunt. Dat is heel fijn, omdat soms iets wel heel "fout" kan voelen. Ook vond ik heel fijn dat er wordt meege gedacht als ik het even niet weet en dat er tips gegeven worden hoe het anders zou kunnen."

CorDeo scholengroep stimuleert mobiliteit binnen de vereniging door het werken binnen de vereniging leuk en aantrekkelijk te houden voor medewerkers, ter versterking van teams en uiteindelijk de onderwijskwaliteit. De medewerker kan aangeven de mogelijkheid te willen verkennen om op een andere CorDeo scholengroep school binnen de vereniging aan de slag te willen. De afdeling HR organiseert al enkele jaren, ook in 2018, bijeenkomsten waar medewerkers hun interesse in het werken op een andere school kenbaar kunnen maken en mogelijkheden

**Aantal herplaatste leerkrachten
vrijwillige mobiliteit.**

binnen de vereniging en scholen worden gepresenteerd en verkend kunnen worden. We zien dat deze aanpak de mobiliteit binnen de vereniging bevordert.

Expertise delen

Om de kennis en vaardigheden binnen CorDeo scholengroep meer zichtbaar en functioneel te maken, hebben we een expertisepool georganiseerd. Medewerkers die hiervoor open stonden, konden een pitch-cursus volgen. Zij hebben zich middels een pitch gepresenteerd aan de directeuren. Een mooie manier voor medewerkers om te leren hun kwaliteiten zichtbaar te maken. Bij de directeuren is er bewustwording ontstaan van de talenten binnen CorDeo scholengroep. Voor 2019 is ons doel om dit een concreet vervolg te geven, zodat we steeds meer van en met elkaar leren.

Dankzij de expertisepool kan ik een bijdrage leveren aan het verkennen en eventueel implementeren van digitaal onderwijs op inmiddels 3 scholen binnen CorDeo scholengroep! Heel leuk om samen te werken! (Petra Veefkind)

Verzuim en preventie

CorDeo scholengroep heeft een laag ziekteverzuim. Eind 2018 hebben we afgesloten met een ziekteverzuimcijfer van 3,06%. Afgezet tegen een landelijk gemiddelde van 6% in het primair onderwijs is dit laag, ook in vergelijking met scholengroepen met gelijke denominatie (gereformeerde, reformatorische en evangelisch) wat landelijk 3,8% is (bron: Vervangingsfonds). Ons verzuimbeleid kenmerkt zich door korte lijnen tussen leidinggevenden, P&O en de bedrijfsarts. Dit

geeft ruimte om snel en adequaat in te spelen op verzuimvraagstukken. Daarnaast vinden we het als CorDeo scholengroep belangrijk dat collega’s met plezier en in goede gezondheid hun werk kunnen doen. We investeren daar ook in. Op schoolniveau werken we aan het verhogen van werkplezier door actief in te zetten op werkdrukverlaging. Hiervoor heeft elke school geld ontvangen die zij kunnen besteden aan plannen en acties om de werkdruk voor collega’s te verlagen. Daarnaast bieden we al enkele jaren voor alle medewerkers die daar behoefte aan hebben loopbaan training/-coaching op het gebied van Duurzame Inzetbaarheid en Vitaliteit. Ook in 2018 is hier goed gebruik van gemaakt, 12 medewerkers hebben deelgenomen aan de training (OP als OOP) en deze begeleiding als positief beoordeeld.

Vervanging bij ziekte wordt door CorDeo scholengroep opgevangen door te werken met een (vaste) invalpool met een omvang van 6 fte. CorDeo scholengroep is eigen risicodrager en wij zijn daarmee kostendrager voor de vervangingen. We begroten de gelden op basis van het verwachte percentage ziekteverzuim.

Lerarentekort en vacatures

Het tekort aan leerkrachten in Nederland is ook merkbaar binnen onze organisatie. Doordat er meer vacatures in het land zijn, is ook binnen onze vereniging sprake van een verhoogde externe mobiliteit. In 2018 hebben 40 medewerkers op vrijwillige basis afscheid genomen van CorDeo scholengroep, in 2017 waren dat 20 medewerkers. Alle vacatures in 2018 hebben we gelukkig in kunnen vullen en we steken veel energie in het aantrekken en behouden van collega’s. Ook binnen CorDeo scholengroep merken we dat we meer ons best moeten doen om vacatures

ingevuld te krijgen en zetten we naast de standaard wervingsactiviteiten ook andere middelen in. Tot nu toe levert het actief benaderen en aanspreken van het eigen netwerk nog de meeste reacties op. Ook zijn er in 2018 zes zij-instromers aangesteld. Dit zijn nieuwe leerkrachten van buiten het onderwijs die binnen onze schoolvereniging worden opgeleid tot leerkracht.

Stages

Vanuit de gedachte dat wij graag samen met PABO’s onze toekomstige collega’s opleiden zijn in 2017 de banden met de PABO academisch aangehaald. We hopen daarnaast natuurlijk dat deze studenten CorDeo scholengroep ervaren als een mooie plek om te werken en na hun opleiding bij ons aan de slag willen. Waar in 2017 nog een handje vol stagiaires binnen CorDeo scholengroep scholen stage liep, heeft het aantrekken van de banden en investeren in de samenwerking geleid tot een aanzienlijke toename van het aantal stagiaires.

‘Als je iets wilt veranderen, doe er dan wat aan! Hoe klein ook, het levert wat op! Een mooi voorbeeld: waar we een jaar geleden het aantal stagiaires op onze scholen op één hand konden tellen zijn er dit jaar 36 studenten gestart met een stage. Hoe dat komt? Starten met een belletje, dat is toch gaaf!’ (Dianne van Muijen)

7.3 Werkdruk

Om tot een effectieve aanpak te komen voor de aanpak van werkdruk op schoolniveau zijn we binnen CorDeo

- scholengroep als volgt te werk gegaan. Elke school heeft een plan van aanpak gemaakt waarin in ieder geval het volgende opgenomen moet worden:
- Hoe is het team betrokken?
 - Handtekening voor akkoord van de PMR.
 - Wat is de beginsituatie m.b.t. werkdruk, welke doelen worden er gesteld?
 - Wat is de aanpak ten aanzien van de werkdruk?
 - Hoe wordt de voortgang gemeten?

De maatregelen dienen onderbouwd (inzichten en onderzoeken) te worden. Er is tevens gekeken naar de niet-financiële maatregelen om werkdruk te verminderen. Er is met name nagedacht over de mate waarin de cultuur binnen de school invloed heeft op de werkdruk. Dat heeft op een aantal plekken ook geleid tot aanpassing van werkwijzen die geen directe kosten met zich mee hebben gebracht. In onderstaande tabel zijn de bestedingen van 2018

Bestedingen		
Personeel	€ 48.774	47%
Materieel	€ 1.516	1%
Professionalisering	€ 2.586	2%
Chromebooks	€ 51.394	49%
Totaal	€ 104.269	100%
Ontvangen in 2018	€ 211.094	
Verschil	€ 106.825	

terug te vinden. In 2018 is voor de periode augustus – december € 211.094,- ontvangen voor werkdruk verlichting. Het bedrag wat niet uitgegeven is in 2018 (€ 106.825) is begroot als uitgaven in 2019.

7.4 Beheersing uitkeringen na ontslag

Op het dashboard voor het Participatiefonds is inzichtelijk welke oud-medewerkers een uitkering hebben aangevraagd. Er waren in 2018 (peildatum 31 december 2018) 4 uitkeringsgerechtigden, waarvan er 3 loonsuppletie via WW-plus ontvingen. In 2018 zijn er 9 instroomtoetsen geweest voor uitkeringen die eerder dan 2018 zijn ontstaan. 5 daarvan komen ten laste van het schoolbestuur en 3 daarvan worden door het Participatiefonds vergoed. De kosten

voor het schoolbestuur zijn rond de 15.000,- Het Participatiefonds vergoedt een totaal aan uitkeringen van een bedrag van rond de 27.000 euro. De reden dat instroomtoetsen niet gehaald zijn ligt in het feit dat we geen ontslagruimte hebben. Toch kiest het bestuur ervoor sommige tijdelijke contracten wel af te laten lopen ondanks het risico dat het schoolbestuur de kosten draagt. Daarnaast liepen contracten van medewerkers voor de zomervakantie af en pas na de zomervakantie ontvingen ze een nieuw contract. Medewerkers vroegen voor deze vakantieperiode een uitkering aan welke ten laste komt van het schoolbestuur. Van 1 uitkeringsgerechtigde is het nog niet bekend of de instroomtoets door het Participatiefonds wordt goedgekeurd.

HUISVESTING

'Als medewerker huisvesting kan ik mijn ervaringen als directeur van een school, als gebruiker van een schoolgebouw dat gerenoveerd is én mijn als lid van de gemeenteraad in mijn woonplaats heel goed gebruiken. Daar komt nog eens bij, dat wij als bestuur scholen in meerdere gemeentes hebben. Ik kan dus ook voorbeelden noemen van hoe andere gemeentes zaken aanpakken of regelen.'

Ik was met name bezig met brandjes blussen. Nu kan ik me helemaal focussen op huisvesting en plannen op de langere termijn. Nu kan ik ook eens aanschuiven bij een vergadering over huisvesting bij een gemeente, waar ik niet direct nodig ben. Ik kan luisteren en op bepaalde momenten iets inbrengen of zeggen over onze school of scholen in die betreffende plaats. (Erik-Jan Aalbers)

8.1 Personele ontwikkelingen rond huisvesting

Sinds de start van het schooljaar 2018-2019 is de functie van onze medewerker voor huisvesting veranderd. Voorheen was deze medewerker (naast zijn baan als part-time directeur van een van onze scholen) verantwoordelijk voor zowel huisvesting als facilitaire zaken.

In 2018 hebben we besloten een andere bouwkundige (ZZP-er) in te huren om onze bouwtrajecten te begeleiden.

8.2 Een aantal resultaten op het gebied van huisvesting in 2018 waar we trots op zijn:

Op onze school in **Nijkerk** was sprake van een dalend leerlingenaantal. Dit had naar ons idee te maken met een andere school in diezelfde plaats, die een soortgelijke doelgroep leerlingen heeft in een gerenoveerd gebouw. Het is ons gelukt om in het nieuwe integrale huisvestingsplan (IHP) van de gemeente de planning voor renovatie voor ons gebouw te vervroegen van 2022 naar 2020.

In **Zeewolde** is de bedoeling dat zoveel mogelijk kinderen in hun eigen wijk naar school gaan. Vanwege onze denominatie zijn wij geen wijksschool en worden we dat ook niet in de toekomst. Wij hebben aangegeven dat wij wel willen verhuizen naar een ander gebouw, als dat beter uitkwam. Uiteindelijk is besloten, onder andere omdat wij niet concurrerend zijn met andere scholen en vijf lege lokalen hebben, dat wij twee SBO-klassen in onze school krijgen. Dat biedt kansen voor kruisbestuiving, specialisering en voorzieningen delen.

De de Fontanus in **Harderwijk** heeft nieuwe vloeren en plafonds gekregen. Er is een binnenhuisarchitect betrokken om een plan te maken voor inrichting en kleuren. Alles is geleverd, het ziet er uit als nieuw. Ook hebben we alle TL-verlichting in deze school vervangen door LED-verlichting. Hierdoor verbruiken we op deze locatie veel minder stroom.

Bij Fontanus hebben we geen zonnepanelen geplaatst. Wij kiezen ervoor om eerst te besparen op energie, in dit geval bijvoorbeeld door alle TL-verlichting te vervangen door LED-verlichting. Bij iedere school die aan de beurt is voor onderhoud, zoeken we naar mogelijkheden om energie te besparen. Ook zijn we met scholen in gesprek over afvalscheiding.

In 2018 hebben we besloten om 2 scholen in **Almere** te gaan samenvoegen, onder andere als gevolg van minder leerlingen doordat gezinnen vertrekken uit de stad. We gaan verder in het gebouw van De Waterspiegel, het gebouw van De Oase gaat terug naar de gemeente. We willen een nieuwe start voor alle kinderen en hebben daarom plannen gemaakt voor een grondige verbouwing

van De Waterspiegel. Deze plannen willen we realiseren in de zomervakantie van 2019.

Meerjarig onderhoudsplan en huisvestingsbeleid

Het beleid van onze vereniging voor onderhoud is aangepast door het meerjaren onderhoudsplan (MOP) van de vorige bij de vereniging betrokken bouwkundige te veranderen: de werkzaamheden zijn meer geclusterd. Voorheen kregen alle scholen jaarlijks een klein bedrag. Nu werken we toe naar een planning, waarbij iedere school ongeveer eens in de tien jaren aan de beurt is voor groot onderhoud. Dan pakken we eventuele verbouwingen, schilderwerkzaamheden en nieuw meubilair in één keer aan. Dit biedt mogelijkheden om na te denken over nieuwe kansen en mogelijkheden, bijvoorbeeld op het gebied van onderwijsconcept. Ook scheelt het organisatie en werk voor de scholen.

Bij plannen rond renovatie, nieuwbouw en onderhoud houden we altijd rekening met IKC-ontwikkeling, als kans voor dit moment of in de toekomst. De eisen voor onderwijs zijn anders dan de eisen voor kinderopvang; de eisen voor kinderopvang zijn vaak strenger. Als we het plein aanpakken, kiezen we bijvoorbeeld voor een hek waarvan de spijlen ook toegestaan zijn voor peuters.

8.3 Doordecentralisatie onderhoud gemeente Amersfoort

In september 2017 besloten Amersfoortse schoolbesturen en de gemeenteraad dat de samenwerkende schoolbesturen van het PO en VO verantwoordelijk worden voor onderwijshuisvesting. Scholen gaan de verbouwing en vervanging van schoolgebouwen voortaan met elkaar organiseren, vanuit een coöperatie voor het PO en een coöperatie

voor het VO. De huisvestingsmiddelen worden daarmee doorgedecentraliseerd van de gemeente aan de coöperaties. In 2018 zijn de voorbereidingen voor deze doordecentralisatie verder uitgevoerd. Begin 2019 is de doordecentralisatie een feit geworden en zijn de coöperaties opgericht. In de eerste fase is GBS de Regenboog de eerste school van CorDeo die zal worden vernieuwd.

8.4 Toekomstige ontwikkelingen

In diverse gemeenten zien we initiatieven ontstaan om gemeentelijke middelen voor huisvesting als schoolbesturen te gaan beheren. Als wij éénpitter zijn in de betreffende plaats, zijn we hier terughoudend in.

Steeds meer gemeenten stellen eisen aan duurzaamheid voor scholen. In Nijkerk moeten scholen bijvoorbeeld BENG zijn (bijna energie neutraal). Ook merken we verschillen tussen gemeentes in bereidheid tot bijdragen aan renovatie. Het is van belang het politieke klimaat, beleid en besluiten in de diverse gemeenten goed te volgen en waar mogelijk te beïnvloeden.

Op korte termijn is voor onze vereniging geen nieuwbouw gepland; in 2022 staat De Regenboog op de planning. In dit kader volgen we de ontwikkelingen van de PO-Raad en VNG over aanpassing van de normbedragen voor nieuwbouw. Ook merken we dat steeds meer gemeentes kiezen voor renovatie in plaats van nieuwbouw. Voorbeelden van trends en ontwikkelingen om rekening mee te houden in ons beleid en onze planning.

In 2019 willen we nadenken over onze visie op groei. Willen we altijd blijven groeien en daar onze gebouwen

en onderhoudsplannen op aanpassen? Of vinden we acht groepen per school voldoende? Ook willen we ons bezinnen over hoe we een goede balans vinden tussen het tegemoet komen aan bouwkundige noodzakelijkheden en onderwijskundige wensen.

SAMENWERKINGSVERBANDEN EN VERBONDEN PARTIJEN

9.1 Samenwerkingsverbanden

De scholen van CorDeo scholengroep zijn verbonden aan acht samenwerkingsverbanden. Dit zijn:

SWV De Eem (Het Christal, De Regenboog, De Parel, Het Zwaluwnest, De Horizon, De Werf)
SWV Rijn & Gelderse Vallei (De Plantage, De Bron, De Triangel)
SWV Zeeluwe (In de Lichtkring, Fontanusschool, De Open Kring)
Passend Onderwijs Almere (De Waterspiegel, De Oase)
SWV Unita (De Wegwijzer)
Passend Onderwijs Apeldoorn PO ('t Schrijvertje)
SWV PassendWijs (Pieter Jongelingschool)
SWV IJssel | Berkel (De Bongerd)

Scholen krijgen ondersteuning vanuit hun samenwerkingsverband en het CorDeo OnderwijsPunt. De orthopedagogen, ambulant begeleiders en coaches van CorDeo OnderwijsPunt zetten zich in om de leerlingenzorg op scholen te versterken door inzicht en toepasbaar advies te geven dat aansluit op de onderwijsbehoeften van een kind of een groep kinderen. Door de intensieve samenwerking met CorDeo OnderwijsPunt en het samenwerkingsverband zijn onze scholen in staat om een dekkend aanbod te realiseren – de basisondersteuning staat. Onze ambitie is dat onze scholen de interne ondersteuning zo goed op orde hebben dat het niet alleen in de basis goed is maar beter dan dat; een basisondersteuning Plus. In 2018 hebben we hier intensief met

elkaar over gesproken. Dat vertaalt zich in de doelen voor de strategische koers vanaf 2019.

Relatie met SBO en SO

Het beleid is er in alles op gericht zoveel mogelijk leerlingen in de eigen scholen passend onderwijs te bieden. Wanneer de grenzen bereikt zijn wordt in samenwerking met de samenwerkingsverbanden naar een andere voorziening gezocht. De route voor verwijzing kan per samenwerkingsverband verschillen. We verwijzen, net als voorgaande jaren, weinig naar SO en SBO. Afgelopen jaar hebben we slechts vier leerlingen verwezen naar het SO. Het deelnamepercentage SBO op onze scholen ligt op 1,30% (landelijk 2,35%).

Op twee plaatsen onderzoeken we concreet de verdere samenwerking tussen de reguliere scholen en SBO-scholen. In Zeewolde onderzoeken we of er een SBO- en SO-voorziening kunnen intrekken bij In de Lichtkring. Daarnaast onderzoeken we met besturen uit Spakenburg of we een dislocatie van SBO de Werf in Spakenburg kunnen realiseren. De bedoeling van deze samenwerkingen is dat de kinderen thuisnabij onderwijs krijgen en dat we middels samenwerking met en van elkaar leren. In 2019 wordt dit onderzoek voortgezet.

Daarbij onderzoeken we ook wat de gevolgen zijn voor de governance.

Aanmeldingsbeleid

De ouders worden er op geattendeerd dat zij hun kind tijdig moeten aanmelden om te kunnen vaststellen of er sprake is van zorgplicht. De termijnen van zes weken, met een mogelijke verlenging met vier weken, worden in acht genomen om indien nodig onderzoek te doen. De criteria voor toelating na aanmelding zijn in de school-ondersteuningsprofielen van de scholen beschreven.

9.2 Ontwikkelingen verbonden partijen

Door de regionale spreiding van onze scholen zijn wij als vereniging verbonden aan acht samenwerkingsverbanden. De afspraken over zorgroutes, ondersteuning en financiële regelingen zijn overal verschillend evenals de middelen die de school krijgen om arrangementen vorm te geven. Met alle samenwerkingsverbanden onderhouden we op bestuursniveau contact en zijn er afspraken gemaakt in het kader van de tripartiete regeling. We zijn en blijven op de hoogte van de ontwikkelingen en zijn zo in staat de belangen voor onze scholen te behartigen en te anticiperen op van belang zijnde ontwikkelingen.

Plan

Do

Check

Act

10.1 Algemeen

CorDeo scholengroep streeft naar goed financieel management. CorDeo scholengroep werkt met een bestuurlijke management-/ kwaliteitscyclus om haar doelen te realiseren.

PLAN

Strategisch beleidsplan CorDeo scholengroep, meerjaren begroting, meerjaren formatieplan, financieel kader, jaarplan (bestuurlijk en op schoolniveau), jaarbegroting.

DO EN CHECK

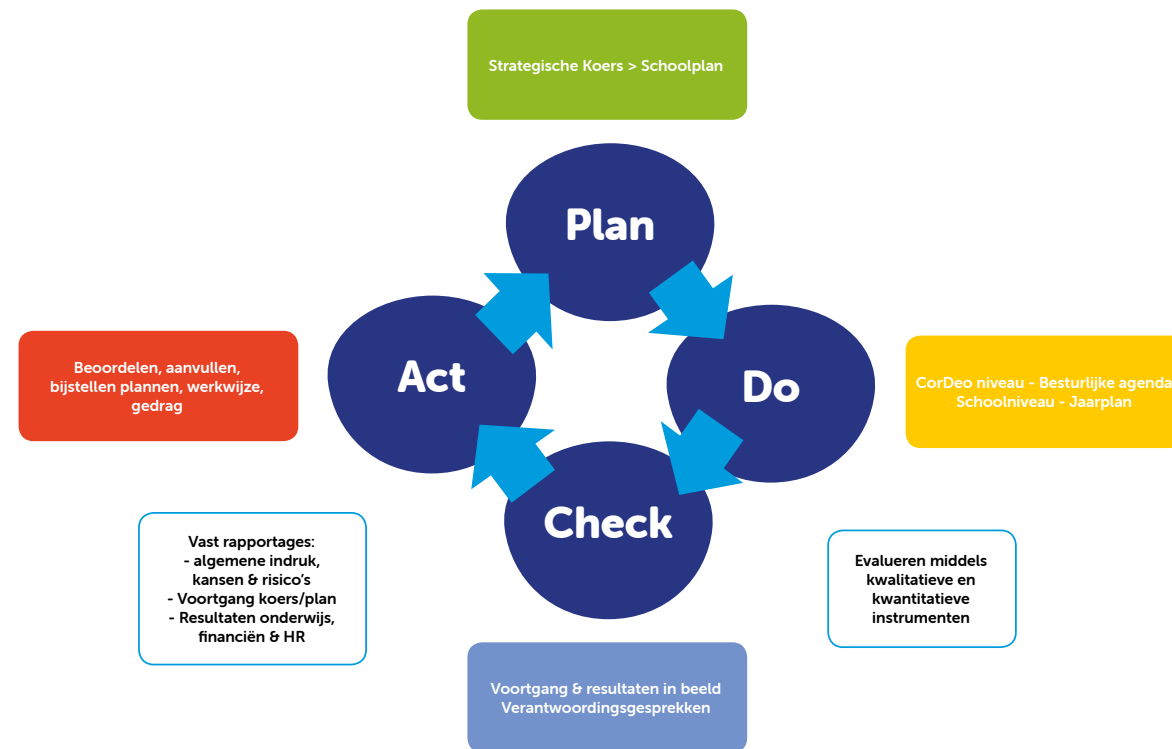
Tijdens het uitvoeren wordt gevolgd hoe het gaat met de gestelde doelen en de budgetuitputting. Er wordt tussentijds gerapporteerd over de voortgang van de gestelde doelen op het gebied van onderwijs, bedrijfsvoering en personeel.

ACT

Hierbij gaat het om de evaluatie en de verantwoording over de resultaten. Evaluaties vinden plaats op en tussen verschillende niveaus. Met als doel om tot nog betere resultaten en opbrengsten te komen. Er wordt periodiek geëvalueerd middels kwalitatieve en kwantitatieve instrumenten.

De belangrijkste verantwoordingsrapportages zijn:

- bestuursrapportage naar RvT per kwartaal,
- jaarverslag,
- GMR vergaderingen,
- MT vergaderingen.

10.2 Financieel kader

CorDeo scholengroep werkt met een financieel kader. Financiële kaders zijn onmisbaar voor CorDeo scholengroep, het zijn onze interne spelregels die gelden op financieel gebied. Binnen deze kaders is er keuzevrijheid op schoolniveau. Schooldirecteuren hebben een grote verantwoordelijkheid als het gaat om een doelmatige en rechtmatige inzet van middelen. Hierbij hoort ook het verantwoorden over de inzet van middelen en het gevoerde beleid.

Basisafspraken

De scholen die onder CorDeo scholengroep vallen, moeten in principe uitkomen met hun aandeel in de OCW-bekostiging aangevuld met eventuele andere subsidiestromen. We hebben daarom de volgende uitgangspunten en afspraken opgesteld:

Exploitatie scholen

- Scholen moeten ervoor zorgen dat er evenwicht is en blijft tussen jaarbaten en jaarlasten. Verder mogen de totale personele lasten niet structureel meer bedragen dan 81,0 % van de totale baten; dit om te voorkomen dat de dekking van de materiele lasten problemen oplevert.
- Het in (a) evenwicht wordt mede mogelijk gemaakt doordat we enkele, op schoolniveau moeilijk te beïnvloeden lasten in gemeenschappelijkheid (meerschools) dragen.
- De gemeenschappelijke en bovenschoolse lasten worden gefinancierd door afdrachten van alle scholen. Het gaat hier zoveel mogelijk om afdrachten in

procenten van de schoolbekostiging. Procentuele opdrachten zorgen ervoor dat iedere school naar rato van zijn financiële mogelijkheden bijdraagt aan de financiering van het gemeenschappelijk beleid en de centrale overhead.

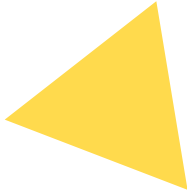
- De begrotingen worden op bovenstaande manier door het CvB beoordeeld en vastgesteld. Hierbij is gekeken naar een meerjarenperspectief. Dit wil zeggen dat scholen over een periode van drie jaar een nul-begroting/realisatie moeten laten zien. Zo is het mogelijk om te anticiperen op zowel groei als krimp in leerlingaantallen.

Terugblik 2018

We hebben nu een eerste termijn van 3 jaren achter de rug waarin we gewerkt hebben volgens de afspraken die zijn vastgelegd in het financieel kader. Hierin hebben we geïnvesteerd in de bekwaamheid van directeuren aangaande het financiële management. Daarnaast hebben we in de samenwerking in en met de staf geïnvesteerd. In beide gevallen zien we groei in kennis en kunde. Het aantal directeuren dat handelingsverlegen is neemt af, net zoals het aantal verrassingen op school- en op bestuursniveau. Voor het jaar en de begroting 2018 hadden we ons een aantal doelen gesteld. Daarvan kan worden gesteld dat deze doelen zijn behaald. Denk daarbij aan de identiteitsontwikkeling via het project Identiteit als Sterk Merk (IASM), het afnemen van assessments bij directeuren als hulpmiddel voor hun ontwikkeling, de versterking van de kwaliteit van onderwijs door inhuur externe expertise en de groei van het weerstandsvermogen. Verder is het tot nu toe redelijk goed gelukt om het leerkrachtentekort het hoofd te bieden en hebben we conform doelstelling zij-instromers aan CorDeo scholengroep weten te binden.

Daarnaast hebben we meer grip op het meerjarig onderhoudsplan en lukt het nog steeds goed om de opdracht van scholen aan gemeenschappelijke kosten en beleid gelijk te houden. Aandachtspunten zijn of blijven het tekort aan directeuren, het tekort aan leerkrachten en de begeleiding van zij-instromers. Daarnaast zien we dat er steeds meer directeuren zijn die de financiën goed beheersen, scherp aan de wind varen maar vervolgens geld overhouden en moeite hebben om dat goed te besteden.

Een ander doel was om met het weerstandsvermogen tussen de 18% en 20% uit te komen. Dat is voldoende gezien ons risicoprofiel. Het weerstandvermogen komt in 2018 uit op 20%. Omdat niet alle werkdrukmiddelen uitgegeven zijn in 2018 zullen we in 2019 naar verwachting lager uitkomen met dit kengetal. Het alsnog uitgeven van de werkdrukmiddelen is begroot in 2019. Het weerstandsvermogen laat dit ook toe.

Exploitatie

	Begroot 2018	Werkelijk 2018	Afwijking 2018
BATEN			
3.1 Rijksbijdragen OCW	17.269.188	18.508.520	1.239.332
3.2 Overige overheidsbijdragen	71.899	326.134	254.235
3.5 Overige baten	705.914	827.765	121.851
Totaal baten	18.047.001	19.662.419	1.615.418
LASTEN			
4.1 Personele lasten	14.130.668	15.010.935	-880.267
4.2 Afschrijvingen	514.722	519.498	-4.776
4.3 Huisvestingskosten	1.733.679	1.762.878	-29.199
4.4 Overige instellingslasten	1.612.257	1.837.904	-225.647
Totaal lasten	17.991.326	19.131.215	-1.139.889
Saldo baten en lasten	55.675	531.204	475.529
Saldo financiële baten en lasten	-5.150	-2.183	2.967
RESULTAAT	50.525	529.021	478.496

tabel 1

10.3 Exploitatie 2018

Voor 2018 was een begroting vastgesteld van € 50.525 in de plus. Met een realisatie van € 529.021 positief wijkt het resultaat sterk af (tabel 1.). De baten komen € 1.615.418 hoger uit en de lasten komen € 1.139.889 hoger uit dan begroot.

Werkelijk versus begroting 2018

	(x € 1.000)	afwijkend t.o.v. budget
AFWIJKING BATEN		
		Totalen
Ophoging bekostiging 2017/2018 & 2018/2019 (o.a. effect nieuwe CAO)	796	
Werkdruk middelen OCW	218	
Passend Onderwijs	205	
Subsidie zij-instroom	28	
Minder groeibekostiging OCW	- 8	
TOTAAL 3.1 OCW		1.239
Overdracht Parel door de gemeente Amersfoort	221	
Meer eerste inrichting subsidie	9	
Meer personele subsidie diverse gemeentes	16	
Meer overige gemeentelijke subsidies	8	
TOTAAL 3.2 BATEN GEMEENTEN		254
Hogere baten verhuur	34	
Hogere baten detachering	51	
Hogere private baten (TSO, ouderbijdrage)	18	
Hogere overige baten/overige subsidies	19	
TOTAAL 3.5 OVERIGE BATEN		122
TOTALE BATEN		1.615

tabel 2

In **tabel 2** is het exploitatieresultaat ten opzichte van de begroting weergegeven. Hierin staan de belangrijkste mee- en tegenvallers. Het resultaat in 2018 komt met name hoger uit door de overdracht van de Parel, niet uitgegeven werkdrukmiddelen en het effect van de nieuwe cao.

In het totale resultaat zijn de baten en lasten van de vereniging en de oudergelden (schoolfonds/TSO) opgenomen. Onze private reserves van de vereniging en van het schoolfonds/TSO zijn hoog. Zoals in **tabel 3** te zien is nemen deze af door het negatieve resultaat van de vereniging en van het schoolfonds/TSO. Bij de toelichting op de balans zullen we verder ingaan op de reserves.

AFWIJKING LASTEN	(x € 1.000)	Totalen
Hogere salariskosten mn door nieuwe CAO	-528	
Meer inhuur extern personeel (o.a. interim directie en bewegingsonderwijs)	-175	
Meer scholingskosten	-48	
Meer overige personeelskosten	-46	
Meer inhuur extern personeel passend onderwijs	-61	
Ontwikkeling en invoering (oa beleidsplan)	- 15	
Inhouding door het participatiefonds	- 10	
TOTAAL 4.1 PERSONELE LASTEN		-880
Meer investeringen meubilair en ICT	-5	
TOTAAL 4.2 AFSCHRIJVINGEN		-5
Meer onderhoud (35), meer elektriciteit (10), meer afvalheffing (3) en minder huur (19)	- 29	
TOTAAL 4.3 HUISVESTINGSLASTEN		-29
Meer leermiddelen	- 111	
Meer educatieve software en ICT	- 53	
Meer RvT kosten	- 35	
Meer administratiekosten	- 20	
Meer public relations (gevels/logo, website etc)	- 18	
Meer culturele vorming	- 10	
Meer contributies (vakbondsfaciliteiten)	- 9	
Meer overige kosten	- 4	
Minder organisatiekosten (GMR, documentatie en alg. kantoorkosten)	15	
Minder dan begroot accountantskosten	7	
Minder kosten schoolfonds/TSO	7	
Minder dan begroot verzekeringskosten	5	
TOTAAL 4.4 INSTELLINGSLASTEN		-226
TOTALE LASTEN		-1.140
RESULTAAT 2018		475

Werkelijk versus begroting

(x € 1.000)	begroot 2017	werkelijk 2018	verschil
Publiek resultaat	101	557	456
Resultaat vereniging	-16	-24	-8
Resultaat schoolfonds/TSO (scholen)	-34	-4	30
TOTAAL	51	529	478

tabel 3

10.4 Balans 2018

Hieronder zullen nog een aantal balansposten verder toegelicht worden.

Werkelijk versus begroting

(x € 1.000)	begroot	werkelijk	verschil
Onderwijsleerpakket	217	111	- 106
ICT	396	483	87
Meubilair	151	198	47
TOTAAL	764	792	28

Balans

	2017 realisatie	2018 realisatie	2018 verschil
ACTIVA			
1.2 Materiële vaste activa	2.466.811	2.739.775	272.964
1.3 Financiële vaste activa	0	0	
Vaste activa	2.466.811	2.739.775	272.964
1.5 Vorderingen	1.017.588	1.084.824	67.236
1.6 Effecten	0		
1.7 Liquide middelen	2.955.236	3.385.100	429.864
VLOTTENDE ACTIVA	3.972.824	4.469.924	497.100
TOTALE ACTIVA	6.439.635	7.209.699	770.064
PASIVA			
2.1 Eigen vermogen	3.382.168	3.911.189	529.021
2.2 Voorzieningen	1.346.764	1.379.050	32.286
2.3 Langlopende schulden	0	0	0
2.4 Kortlopende schulden	1.710.704	1.919.460	208.756
TOTALE PASIVA	6.439.635	7.209.699	770.064

tabel 4

Vergelijking balansposten

(x € 1.000)

31-12-2018 ten opzichte van 31-12-2017	(+)toename of (-) afname	bijzonderheden
1.2 Materiële vaste activa	€ 273	- met name door investeringen in ICT
1.5 Vorderingen	€ 67	- toename door vordering op de gemeente Arnhem - toename door vooruitbetaalde software facturen voor 2019 - toename betaalde borg Snappet
1.7 Liquide middelen	€ 430	- zie aparte toelichting
Totaal ACTIVA	€ 770	
2.1 Eigen Vermogen	€ 529	- toename publiek vermogen met +/- € 557 - afname vermogen vereniging -/- € 24 - afname vermogen schoolfonds/TSO -/- 4
2.2 Voorzieningen	€ 32	- toename voorziening jubileum door effect nieuwe CAO
2.4 Kortlopende schulden	€ 209	- toename crediteuren €166 - afname overig door betaling eigen vermogen Kompas aan VVGO - afname afdelingsactiviteiten door betaling facturen keuken De Werf - toename vooruitontvangen gelden subsidie zij-instroom
Totaal PASSIVA	€ 770	

tabel 5

Rubriek 1.2 Vaste activa

De boekwaarde van de activa is gestegen met € 272.964 doordat er meer is geïnvesteerd dan dat er wordt afgeschreven Zie ook de toelichting op de materiele vaste activa in het cijfermatige deel van de jaarrekening.

De stijging in activa is te verklaren door de hoge investeringen in ICT en meubilair.

Voorbeelden hiervan zijn:

1. vervanging meubilair De Plantage,
2. aanschaf chromebook kasten,
3. vernieuwen personeelskamer Zwaluwneest.

Verder is er net als vorig jaar bewust geïnvesteerd in chromebooks, totaal € 237.000. Met de investeringen in chromebooks zijn scholen minder afhankelijk van ICT beheer (externe partijen). Er is weinig onderhoud nodig vanwege de cloud-oplossing. Scholen gebruiken de chromebooks om het onderwijsleerproces te vernieuwen. Leerlingen kunnen in hun beveiligde digitale omgeving van adaptieve software gebruik gaan maken. Voor leerkrachten betekent dit dat nakijkwerk sterk afneemt. Ook is er in 2018 € 42.000 geïnvesteerd in hardware om onze wifi te verbeteren op de scholen. Naast deze investeringen zijn digiborden en computers vervangen. Dit betreft reguliere vervangingen.

Rubriek 1.7 Liquide middelen

Het kasstroomoverzicht geeft een overzicht van de feitelijke geldstromen in 2018. Vanuit dit overzicht is de verklaring te vinden voor de mutatie van de liquide middelen. Het saldo van de liquide middelen is per 31 december 2018 toegenomen met € 429.864,- ten opzichte van eind 2017. Zie hiervoor het kasstroomoverzicht, het cijfermatig deel van de jaarrekening. Positieve effecten hierin zijn: het positieve resultaat van 2018 en de hogere uitstaande kortlopende schulden (zie ook tabel 5).

Rubriek 2.1 Eigen vermogen

Eind 2018 komt het eigen vermogen uit op € 3.911.189. Bij de toelichting op de kengetallen is te lezen in welke mate CorDeo scholengroep hiermee aan de doelstelling voldoet. In hoofdstuk 11 zal dit toegelicht worden. Een onderdeel van het eigen vermogen is een bestemmingsreserve passend onderwijs van € 50.000. Vanuit de zware zorg kunnen verplichtingen ontstaan voor scholen vallend onder het samenwerkingsverband Zeeluwe. Deze verplichtingen dienen hieruit betaald te worden. Tot nu toe is er geen beroep gedaan op deze bestemmingsreserve. Het publieke resultaat is € 557.858 positief, het resultaat

op de private middelen is negatief(-/- € 28.837). De private middelen bestaat uit de vereniging, schoolfonds en TSO. Zie tabel 7 ontwikkeling eigen vermogen. We zijn tevreden over de daling van het eigen vermogen van de vereniging. Het eigen vermogen van TSO is nog steeds hoog. Voor 2019 verwachten we dat het TSO vermogen af zal nemen, dit is verwerkt in de begroting van 2019. Een aantal scholen werkt met het zogenaamde de vijf gelijke dagen model. De betreffende scholen hebben in overleg met ouders voorstellen gedaan om dit uit te geven.

Rubriek 2.2 Voorzieningen

De voorziening gebouwonderhoud is per 31 december 2018 licht gestegen doordat er minder uitgegeven is dan gedoteerd aan de voorziening. Voor de komende 10 jaar is in 2018 een nieuwe meerjaren onderhoudsplan gemaakt. Dit onderhoudsplan is passend bij onze ambitie om schoolgebouwen binnen de beschikbare middelen zo goed en duurzaam mogelijk te maken. De voorziening jubileumuitkeringen is toegenomen met € 11.528. Belangrijkste verklaring hiervoor is dat door de nieuwe CAO de lonen gestegen zijn. Dit heeft dan ook zijn effect op de hoogte van de voorziening.

Ontwikkeling eigen vermogen

(x € 1.000)	begroot 2018	werkelijk 2018	verschil
Publiek eigen vermogen	2.933	3.490	557
Vereniging	163	139	- 24
Schoolfonds	145	125	- 20
TSO	142	158	16
TOTAAL	3.241	3.912	529

tabel 7

Uit de verf op De Werf

‘Op 8 maart is iedereen welkom op de open dag’

De Werf is een christelijke school voor Speciaal Basisonderwijs en biedt onderwijs aan leerlingen van vier tot twaalf jaar met onderwijsondersteuning op het gebied van cognitieve capaciteiten en leren (ML), taal-ontwikkeling (TOS), aandacht en concentratie (ADHD), gedrag, hechting, werkhouding, emotie-regulatie, psychosociale vaardigheden (ASS) of een combinatie hiervan.

Suzanne de Koning, directeur van De Werf. „Wij denken hier altijd in mogelijkheden en kansen. Leerlingen die onvoldoende tot hun recht komen in het reguliere onderwijs bloeien op onze school vaak op. Vandaar ook onze slogan: kom uit de verf op De Werf!”

De groepsgrootte op De Werf ligt tussen de zes en zeventien leerlingen, verdeeld over zeven groepen. „We hebben veel ondernemende, enthousiaste, gevoelige en hulpvaardige leerlingen. Onze leerlingen hebben ondersteuningsbehoeften op het gebied van focus, gedrag of leren. De leerkrachten en andere teamleden op onze school bieden daarin veiligheid door duidelijkheid en structuur te bieden en mee te bewegen waar het kan. Leerlingen komen vaak uit een situatie waar het niet goed ging. Hier gaan ze weer stralen.

Als team is het ons gelukt om een goed en veilig pedagogisch klimaat neer te zetten. In bijna elk kennismakingsgesprek krijg ik feedback van ouders over de oase van rust in de school. Uiteraard krijgen onze leerlingen gewoon goed christelijk basisonderwijs. Maar De Werf biedt maatwerk en meer. Kinderen leren bij ons door doen, voelen en ervaren. We hebben een kooklokaal, mini-kinderboerderij, tinnenruimte en een groot voetbalveld grenzend aan ons schoolplein.

MAATWERK Suzanne de Koning is een groot voorstander van ontschotting in het onderwijs. „Al ben ik aperrots op onze school, mijn ideaalbeeld is als de schotten in het onderwijs verdwijnen en alle kinderen onderwijs op maat krijgen, in hun eigen woonplaats. Veel van onze kinderen komen uit de nabije omgeving, Spakenburg, Leusden, Baarn of Putten. Er is momenteel onderzoek gaande naar de mogelijkheden om speciaal basisonderwijs aan te bieden in Bunschoten vanaf augustus 2021. Zo wordt er een grote stap

Leerlingen dragen zelf zorg voor de konijnen, kippen en de vogels in de volière.

gezet in ons streven zo veel mogelijk kinderen dicht bij huis onderwijs te laten volgen. Daarnaast staat onze school open voor plaatsing van leerlingen waarbij wordt getwijfeld tussen SBO (Speciaal Basisonderwijs) of SO (Speciaal Onderwijs, zogenaamde ‘clusterscholen’). We gaan dan met betrokkenen in gesprek over de mogelijkheden.”

OPEN DAG Op 8 maart hebben alle reguliere Amersfoortse scholen, waaronder die van de Cordiuscholengroep, open dag. Het is uniek dat wij als SBO-school dit jaar ook onze deuren openzetten van 9.00 uur tot 12.00 uur. „Wij willen zo de drempel verlagen voor ouders, collegescholen en buurtbewoners”, zegt Suzanne de Koning.

DROMEN „Vorig jaar zijn wij als team samen met schrijver en processor Annette Dölle aan de slag gegaan om onze droomschool te beschrijven. Wij werkten ons gezamenlijke droommanifest in een half jaar uit. Duurzaam leren, daar gaan wij voor! Kinderen leren verantwoordelijkheid te nemen voor zichzelf en hun omgeving. Zo hebben we nu dieren bij de school en een kooklokaal waar wel zestien leerlingen samen kunnen koken. Binnenkort kunnen we appeltaart bakken van eigen appels uit de schooltuin. Ik ben maar wat trots op onze ‘mini-kinderboerderij’. Het azen van dieren heeft een gunstige werking op spanning en emoties. Daarnaast bevordert het de interactie en communicatie tussen kinderen. We zien dat rustgevend effect heel duidelijk, zeker bij kinderen die een interne onrust ervaren. Leerlingen dragen zelf zorg voor de konijnen, kippen en de vogels in de volière. Met de broedmachine zijn de eieren onder het gefascineerd toezicht oog van de kinderen in de klas uitgekomen. Wat een feest! En dus kwam er beschuit met muisjes. Binnenkort krijgen we er zelfs een tamme rat bij en we hopen ook nog een leeu geit te mogen verwelkomen. Iedereen heeft zich met hart en ziel ingezet om dit te realiseren. Door te investeren in ruimte, spelen, mensen en dieren is niet alleen de sfeer fantastisch, ook het aantal incidenten is enorm afgenomen. De Werf is de leukste school die er bestaat, onze droom is uitgekomen!”, aldus De Koning.

Het azen van dieren heeft een gunstige werking op spanning en emoties.

SBO de Werf, James Cookstraat 10, 3814 XD Amersfoort, 031-47535555, sbo-dewerf.nl

CONTINUÏTEITSPARAGRAAF

11.

11.1. FTE en leerlingaantallen en de toekomstige ontwikkelingen

De rapportage van het toezichthoudend orgaan is opgenomen in hoofdstuk 12 Rapportage Raad van Toezicht.

In de continuïteitsparagraaf brengen we het perspectief op de verschillende beleidsterreinen in beeld voor de komende jaren. In dit hoofdstuk behandelen we leerlingen, personeel, financiën en de risicoparagraaf.

Leerlingen

Maandelijks worden de leerlingen van elke school geteld. De officiële telling is jaarlijks op 1 oktober, deze datum is bepalend voor de bekostiging vanuit het ministerie van OCW. De prognoses zijn gebaseerd op eigen prognoses. Iedere directeur probeert dit zo goed mogelijk te schatten op basis van o.a. de instroom,

ontwikkeling leerlingen en FTE's

(x € 1.000)

ontwikkeling leerlingen en FTE's	1 okt. 2016	1 okt. 2017	1 okt. 2018	1 okt. 2019	1 okt. 2020	1 okt. 2021	
TOTAAL AANTAL LEERLINGEN	3.197	3.255	3.230	3.243	3.236	3.248	
Formatie in FTE	2016	2017	2018	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Directie	16,47	12,98	12,39	13,03	13,03	13,03	13,03
Onderwijzend personeel	153,36	169,41	167,11	173,67	173,76	178,7	178,6
Onderwijs ondersteunend personeel	27,15	23,94	27,43	26,84	26,78	28,2	28,24
FTE TOTAAL	196,98	206,33	206,93	213,54	213,57	219,93	219,87

uitstroom en het marktaandeel. Dit is de basis voor de plannen, de meerjarenbegroting en de formatieplanning. De leerlingprognoses laten zien dat er binnen CorDeo scholengroep over de periode 2017 t/m 2021 sprake is van schommelende aantallen, we verwachten ongeveer een stabilisatie ten opzichte van 2018. CorDeo scholengroep monitort de leerlingaantallen nauwkeurig en anticipeert tijdig in geval van leerlingdaling. We hanteren de richtlijn dat waar scholen over een aantal jaren een voortgaande daling laten zien en richting of onder de 100 leerlingen zitten, er bestuurlijk overleg volgt over de toekomst van de school. Hierbij worden verschillende scenario's verkend.

Formatie

De personele lasten maken over de afgelopen 3 jaar gemiddeld 78% uit van de totale baten. CorDeo scholengroep streeft naar een percentage van tussen de 79% - 81%. Bij het opstellen van de meerjarenbegroting wordt hier aandacht aan besteed. Op basis van de uiteindelijke formatie zijn de bijbehorende salariskosten berekend. De overige personele kosten zijn gebaseerd op de doelstellingen van de vereniging en de individuele schoolplannen.

Eind 2018 had CorDeo scholengroep ongeveer 208 fte's in dienst. In 2019 is in de begroting rekening gehouden met een groei naar 214 fte's. Alhoewel er in de komende jaren sprake is van een lichte leerlingdaling, stijgt onze formatie de komende jaren wel. Deze groei in formatie komt niet door de groei in leerlingen maar door de stijgende baten in verband met de werkdrukmiddelen. Er is bij het opmaken van de meerjaren begroting gekozen om dit te vertalen naar formatieruimte, dit omdat de plannen rondom de inzet van middelen nog niet bekend waren. Of scholen daadwerkelijk de werkdrukmiddelen inzetten voor formatie is afhankelijk van de plannen. Deze plannen worden door de (P)MR vastgesteld.

Meerjaren exploitatie

	2017 realisatie	2018 realisatie	2019 begroting	2020 begroting	2021 begroting	2022 begroting
BATEN						
3.1 Rijksbijdragen OCW	17.112.402	18.508.520	18.775.205	18.778.403	18.979.208	19.282.138
3.2 Overige overheidsbijdragen	92.389	326.134	81.032	81.032	81.032	81.032
3.5 Overige baten	1.252.342	827.765	594.834	588.874	588.874	588.874
Totaal baten	18.457.133	19.662.419	19.451.071	19.448.309	19.649.114	19.952.044
LASTEN						
4. Lasten						
4.1 Personele lasten	14.522.323	15.010.935	15.680.162	15.646.309	15.722.912	15.982.812
4.2 Afschrijvingen	455.672	519.498	624.076	675.629	691.562	694.917
4.3 Huisvestingskosten	1.633.989	1.762.878	1.698.538	1.691.038	1.691.038	1.692.928
4.4 Overige instellingslasten	1.744.572	1.837.904	1.648.991	1.597.991	1.547.241	1.536.513
Totaal lasten	18.356.557	19.131.215	19.651.767	19.610.967	19.652.753	19.907.170
Saldo baten en lasten	100.576	531.204	-200.696	-162.658	-3.639	44.874
Saldo financiële baten en	-1.891	-2.183	-5.500	-5.500	-5.500	-5.500
Resultaat	98.685	529.021	-206.196	-168.158	-9.139	39.374

11.2. Meerjaren exploitatie

Toelichting begroot resultaat 2019

Het begrote resultaat van CorDeo scholengroep over 2019 komt uit op € 206.196,- negatief. Het negatieve resultaat van 2019 wordt onttrokken aan het eigen vermogen van 2018. Dat is mogelijk omdat het resultaat in 2018 beter uitkomt dan begroot. Het begrote resultaat voor 2018 was € 50.525,-, de realisatie komt uit op € 529.021,-.

Het begrote negatieve resultaat van 2019 bestaat uit twee delen:

1. In 2018 zijn er vanaf augustus 2018 middelen voor vermindering werkdruk ontvangen. In totaal is dat € 211.000,-. Hiervan is € 118.847,- niet uitgegeven in 2018. Dit was de stand op moment van het vaststellen van de begroting (december 2018). Hiervan is afgerond € 119.000,- als extra kosten begroot in 2019. Dit wordt onttrokken aan het eigen vermogen van CorDeo scholengroep. Het is in lijn met de doelstelling om scherp aan de wind te varen en om de werkdruk te verlichten.
2. We begroten in 2019 een negatief resultaat voor het schoolfonds/TSO en voor de vereniging. Totaal is dat +/- € 87.349,- (zie tabel 2). Dit is gewenst omdat de private reserves aan de hoge kant zijn. Het negatieve bedrag wordt onttrokken aan het private eigen vermogen van 2018.

Toelichting op het meerjarenperspectief van de verlies – en winstrekening

Baten

De OCW-baten in 2020 zullen onder de huidige omstandigheden in lijn zijn met 2019. In 2021 en 2022 nemen de OCW-baten verder toe door de verhoging van de werkdrukmiddelen vanaf het schooljaar 2021/2022.

Lasten

Omdat niet alle werkdrukmiddelen zijn uitgegeven in 2018 is dit deel begroot in 2019. Er is bij het opmaken van de meerjaren begroting gekozen om dit te vertalen naar salariskosten, omdat de plannen rondom de inzet van middelen nog niet bekend waren. Of scholen daadwerkelijk de werkdrukmiddelen inzetten voor formatie is afhankelijk van de plannen.

Er is gekozen om de formatie van 2019 door te zetten in 2020. Dit leidt tot een verlies in 2020 wat wordt gedekt uit het positieve resultaat van 2018. Daarbij kijken we elk schooljaar hoe het leerling aantal zich daadwerkelijk ontwikkelt. Mocht er substantiële krimp zijn dan kunnen we afwijken van de begrote FTE's. De instellingslasten nemen af vanaf 2020. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere kosten voor TSO.

Resultaat

In 2019, 2020 en 2021 is het resultaat negatief. De negatieve resultaten worden onttrokken aan het vermogen van eind 2018. Dit geldt zowel voor het publieke als het private eigen vermogen. In 2021 is de begroting naar verwachting weer sluitend. In 2022 is er een kleine plus begroot om het weerstandsvermogen op minimaal 18% te houden.

Meerjaren balans

		2017 realisatie	2018 realisatie	2019 begroting	2020 begroting	2021 begroting	2022 begroting
ACTIVA	1.2 Materiële vaste activa	2.466.811	2.739.775	2.999.049	2.901.670	2.848.858	2.739.542
	1.3 Financiële vaste activa	0	0	0	0	0	0
	Vaste activa	2.466.811	2.739.775	2.999.049	2.901.670	2.848.858	2.739.542
	1.5 Vorderingen	1.017.588	1.084.824	955.000	955.000	955.000	955.000
	1.6 Effecten	0		0	0	0	0
	1.7 Liquide middelen	2.955.237	3.385.100	2.632.427	2.180.891	2.283.750	2.532.323
	Vlottende activa	3.972.825	4.469.924	3.587.427	3.135.891	3.238.750	3.487.323
PASIVA	Totale activa	6.439.636	7.209.699	6.586.476	6.037.561	6.087.608	6.226.864
	2.1 Eigen vermogen	3.382.168	3.911.189	3.704.993	3.536.835	3.527.696	3.567.070
	2.2 Voorzieningen	1.346.764	1.379.050	906.483	525.726	584.912	684.794
	2.3 Langlopende schulden	0	0	0	0	0	0
	2.4 Kortlopende schulden	1.710.704	1.919.460	1.975.000	1.975.000	1.975.000	1.975.000
	Totale passiva	6.439.636	7.209.699	6.586.476	6.037.561	6.087.608	6.226.864
	Waarvan privaat vermogen	449.384	421.144	333.795	275.946	243.847	223.498

11.3. Meerjaren balans

Toelichting balans

De balans van 2017 en 2018 is gebaseerd op de goedgekeurde jaarrekening van CorDeo scholengroep.

Het eigen vermogen van de vereniging daalt naar verwachting met € 206.196 in 2019. De negatieve resultaten van 2019, 2020 en 2021 worden onttrokken aan het vermogen van eind 2018. Dit geldt zowel voor het publieke als het private eigen vermogen. Dit is ook mogelijk door het behaalde resultaat in 2018 en het weerstandsvermogen. Er is gekozen voor een

negatieve begroting voor 2019-2021 omdat een deel van de werkdrukmiddelen nog niet uitgegeven is en omdat de private reserves te hoog zijn. Het private eigen vermogen is eind 2018 € 421.144, dit zal de komende jaren af gaan nemen als gevolg van de afbouw van de schoolfonds/TSO reserves en het plan om de reserve van de vereniging af te bouwen.

De liquide middelen zullen de komende jaren behoorlijk afnemen door de verwachte onttrekkingen aan de voorziening groot onderhoud. De hoge investeringen in 2019 hebben tevens invloed op de liquide middelen.

Toekomstige investeringen

De investeringen in onderwijsleerpakketten zijn opgenomen in de schoolbegrotingen. ICT en meubilair worden grotendeels gemeenschappelijk opgepakt. Er is een stafmedewerker die de inventarisatie verricht en een meerjarige planning maakt voor ICT en meubilair. In overleg met de directeurs is een basispakket vastgesteld voor ICT dat voor alle scholen gelijk is en qua kosten gelijk is verdeeld. In 2018 is er een nieuw meerjarig onderhoudsplan gemaakt. Dit is gebaseerd op de inventarisaties van alle gebouwen door onze huisvestingsmedewerker.

Meerdere scholen worden de komende twee jaren flink opgeknapt.

De bijzonderheden m.b.t. investeringen 2019 zijn:

1. € 30.000 investering screens voor EBS Het Zwaluwnest,
2. De scholen investeren naast het basispakket € 100.000 extra in chromebooks,
3. Meubilair, extra investering nodig voor Almere,
4. Hoge onttrekking voorziening groot onderhoud in 2019 en 2020.

Toekomstige investeringen

	2019 begroting	2020 begroting	2021 begroting	2022 begroting
Onderwijsleerpakket	303.050	118.900	115.900	118.800
Gebouwen	30.000	-	-	-
ICT	354.200	319.100	371.100	330.550
Meubilair	223.600	140.250	151.750	136.250
Onttrekking groot onderhoud	1.027.567	935.757	495.814	455.118
Totale passiva	1.938.417	1.514.007	1.134.564	1.040.718

Financiële kengetallen

Vermogensbeheer	signaal	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
solvabiliteit 2	< 30%	70%	73%	73%	70%	67%	68%	68%
kapitalisatiefactor	35%	34%	32%	34%	32%	29%	30%	30%
kapitalisatiefactor (incl. privaat vermogen)	35%	37%	35%	36%	34%	31%	31%	31%
Budgetbeheer	signaal	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
rentabiliteit	< 10%	-1,1%	0,5%	2,7%	-1,1%	-0,9%	0,0%	0,2%
rentabiliteit (driejaarsgemiddelde)	< 0%	-0,7%	-0,1%	0,8%	0,7%	0,3%	-0,7%	-0,2%
liquiditeit (current ratio)	< 0,75	2,3	2,3	2,3	1,8	1,6	1,6	1,8
netto werkkapitaal	< 0%	14,4%	12,3%	13,0%	8,3%	6,0%	6,4%	7,6%
ontwikkeling resultaat t.o.v. vorig jaar (x1.000)		€ 237-	€ 293	€ 430	€ 735-	€ 38	€ 159	€ 49
ontwikkeling liquiditeit t.o.v. vorig jaar (x1.000)		€ 1.909	€ 563-	€ 430	€ 753-	€ 452-	€ 103	€ 249
Weerstandsvermogen	signaal	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
weerstandsvermogen	< 10%	18%	18%	20%	19%	18%	18%	18%

11.4 Kengetallen

Toelichting op de financiële kengetallen

Als er bij een signalering < gebruikt wordt, dan moet dat gelezen worden als een ondergrens. Zolang deze ondergrens niet bereikt wordt, is de uitkomst als financieel gezond te beschouwen. De benchmark is gebaseerd op 2017 cijfers van de PO-Raad (landelijke cijfers).

1. De solvabiliteit is de verhouding tussen eigen vermogen plus voorzieningen en vreemd vermogen. De uitkomst geeft aan in welke mate kan worden voldaan aan de financiële verplichtingen aan de verschaffers van vreemd vermogen. Solvabiliteit 2 wordt berekend met de formule eigen vermogen + voorzieningen/ totaal vermogen. Met een solvabiliteit van 73% in 2018 blijft CorDeo scholengroep ver boven de signaleringsgrens.
2. De kapitalisatiefactor wordt gebruikt om te signaleren of de ter beschikking gestelde middelen op een efficiënte wijze worden ingezet voor de vervulling van de taken. De

norm bedraagt 35% (bovengrens). De kapitalisatiefactor (exclusief privaat vermogen) komt eind 2018 net iets boven de norm uit. De opvolgende jaren blijft het binnen de norm.

3. De rentabiliteit geeft aan of het resultaat positief of negatief is en hoe groot het rendement is van de organisatie. Dit is een belangrijk gegeven voor de stakeholders van de organisatie in het kader van de continuïteit. In 2018 was de rentabiliteit met 2,7% positief. Naar verwachting is dit in 2019 en 2020 negatief. Dit vanwege de niet ingezette werkdrukmiddelen van 2018 en de te hoge private reserves. Vanaf 2021 is de rentabiliteit naar verwachting 0% of licht positief.
4. De liquiditeit (current ratio) is de verhouding tussen de vlottende activa en het kort vreemd vermogen. De uitkomst geeft aan in welke mate kan worden voldaan aan lopende betalingsverplichtingen. De uitkomst is voldoende wanneer deze groter dan 0,75 is. Met een

Exploitatie kengetallen

Exploitatiekengetallen	benchmark	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
rijksbijdragen / totale baten	93,3%	94,0%	92,7%	94,1%	96,5%	96,6%	96,6%	96,6%
overige overheidsbijdragen / totale baten	2,9%	0,4%	0,5%	1,7%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%
overige baten/ totale baten	3,7%	5,6%	6,8%	4,2%	3,1%	3,0%	3,0%	3,0%
personele lasten/totale baten (max. 90%)	80,4%	78,4%	78,7%	76,3%	80,6%	80,5%	80,0%	80,1%
totale baten/ rijksbijdragen	107,2%	106,4%	107,9%	106,2%	103,6%	103,6%	103,5%	103,5%
totale lasten/ rijksbijdragen	106,1%	107,6%	107,3%	103,4%	104,7%	104,4%	103,5%	103,2%
personele lasten/ rijksbijdragen (max. 95%)	86,2%	83,4%	84,9%	81,1%	83,5%	83,3%	82,8%	82,9%
materiële lasten/ rijksbijdragen	19,9%	24,2%	22,4%	22,3%	21,2%	21,1%	20,7%	20,4%
huisvestingsratio (max. 10%)	7,5%	9,6%	8,9%	9,2%	8,6%	8,6%	8,6%	8,5%
veroudering mat. vaste activa (min. 30%)	36,5%	52,8%	50,7%	62,9%	65,1%	64,5%	64,2%	63,5%
materiële vaste activa per leerling	€ 1.023	€ 650	€ 758	€ 847	€ 925	€ 897	€ 877	€ 843
voorziening per leerling	€ 458	€ 428	€ 414	€ 426	€ 280	€ 162	€ 180	€ 211
baten per leerling (excl. financiële baten)		€ 5.576	€ 5.669	€ 6.078	€ 5.998	€ 6.010	€ 6.050	€ 6.143
lasten per leerling (excl. financiële lasten)		€ 5.640	€ 5.638	€ 5.914	€ 6.060	€ 6.060	€ 6.051	€ 6.129
Personeels- en leerlingkengetallen	benchmark	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
percentage bestuur/ management	6,9%	8,4%	6,3%	6,0%	6,1%	6,1%	5,9%	5,9%
percentage OP	77,0%	77,9%	82,1%	80,8%	81,3%	81,4%	81,2%	81,2%
percentage onderwijs OOP/OBP	16,1%	13,8%	11,6%	13,3%	12,6%	12,5%	12,8%	12,8%
leerling- FTE ratio		16,23	15,78	15,63	15,19	15,15	14,77	14,77
leerling- bestuur/management ratio		194,11	250,85	261,10	248,89	248,35	249,27	249,27
leerling- OP ratio		20,85	19,22	19,36	18,67	18,62	18,18	18,19
leerling- OOP ratio		117,75	136,01	117,94	120,83	120,85	115,14	115,01

ratio van 2,3 is CorDeo scholengroep goed in staat om de loon (gerelateerde) betalingen en kortlopende schulden te betalen. Voor de komende jaren daalt de liquiditeit, maar deze is dan nog ruim boven de norm. Dit komt door de hoge onttrekking aan de voorziening onderhoud en de investeringen. Hoewel de liquiditeit voldoende is zal de liquiditeit strak gemonitord worden. Het streven is om de liquiditeit niet onder de 1.5 te laten komen.

5 Het weerstandsvermogen. Berekening eigen vermogen/ totale baten (exclusief de bijzondere baten). Hiermee wordt de toegestane omvang van reserves gerelateerd aan de omvang van de instelling (de hoogte van de totale baten). Het weerstandsvermogen komt in 2018 uit op 20%. De komende jaren verwachten we een percentage van 18%-19%. Dit is voldoende gezien het risicoprofiel van CorDeo scholengroep. Voor het weerstandsvermogen is door de Inspectie van het Onderwijs een ondergrens als signaalgrens benoemd, te weten 10%.

De financiële kengetallen zien er voor de komende jaren gezond uit. Alle kengetallen behalve de rentabiliteit vallen binnen de signaleringsgrenzen. De negatieve rentabiliteit is geen probleem vanwege het hoge resultaat in 2018. De financiële kengetallen tot en met 2022 blijven binnen de normen, de financiële positie van de CorDeo scholengroep blijft goed.

Het CvB streeft naar een weerstandsvermogen van maximaal 20%. Uit het risicomanagement blijkt niet dat we dermate grote risico's lopen dat een hoger streefdoel gewenst is. Daar komt bij dat het CvB van mening is dat het niet verantwoord is om de afdracht van scholen te verhogen omdat we al relatief laag zitten voor wat betreft de uitgaven aan personele lasten. Aan de andere kant wil het CvB wel een onverwachte tegenvaller goed op kunnen vangen zonder meteen door de ondergrens van het weerstandsvermogen te zakken.

Toelichting op de exploitatie-, personeels- en leerling kengetallen

In het financiële beleidskader wordt aandacht besteed aan de verhouding personele lasten ten opzichte van de totale baten. Die zou tussen de 79% en 81% uit moeten komen. In 2018 is dit 76,3%. Dit lager dan vorig jaar maar wel verklaarbaar omdat niet alle extra baten hebben geleid tot kosten. De nieuwe cao en het werkdrukakkoord hebben geleid tot deze extra baten. Het is de ambitie om dit verhoudingsgetal boven de 79% uit te laten komen. We verwachten vanaf 2019 richting de 80% uit te komen. Het ministerie geeft een maximum van 90% aan, dit kan duiden op een te hoog aandeel personele lasten.

Het CvB streeft naar een maximaal huisvestingsratio van max. 10%. CorDeo scholengroep zit hiermee aan de hoge kant. Bij de huisvestingskosten zullen we blijvend op zoek gaan naar kostenbesparingen en om dingen slimmer te regelen. Aan de andere kant hebben we te maken met een aantal gebouwen die nog niet helemaal gewenste onderhoudsniveau hebben. Bij het uitvoeren van groot onderhoud zal ook de uitstraling van het gebouw een rol spelen.

De ratio veroudering materiele vaste activa wordt als volgt berekend: Boekwaarde materiële vaste activa (excl. gebouwen en terreinen) gedeeld door de originele aanschafwaarde van deze activa. In de situatie van een ideaalcomplex ligt deze verhouding ergens in de buurt van de 50 %, wanneer deze ver onder de 50% ligt, wijst dit op een veroudering van deze activa. Bij CorDeo scholengroep ligt het percentage boven de norm (62,9%). Ook hier zie je het effect van de recente investeringen in chromebooks. Naast het pakketplan ICT (iedere school heeft een basisvoorziening qua ICT) zie je dat scholen er voor kiezen om extra te investeren in chromebooks.

11.5 Overige rapportages

Treasury

In 2017 heeft de vereniging een nieuw treasurystatuut vastgesteld. Het statuut voldoet aan regeling Beleggen lenen en Derivaten OCW 2016. In 2018 is er geheel binnen de kaders van dit treasurystatuut gehandeld. De beschikbare vrije middelen werden op een betaalrekening en op spaarrekeningen geparkeerd. CorDeo scholengroep heeft rekeningen bij de Rabobank en ING. In 2018 is er € 4.147 aan rente ontvangen. In 2017 was dit € 4.158. Het overvloedige deel van de betaalrekening wordt afgeroomd en het overschot wordt overgeboekt naar de spaarrekening. Er hebben zich in 2018 geen liquiditeitsproblemen voorgedaan. Er worden geen andere beleggingen zoals bijvoorbeeld renteswaps of derivaten gebruikt. Er zijn geen leningen uitgezet of aangegaan in 2018. Door de fusie met VGPO Haal, Veluwe Plus, SBO De Werf en Kompas zijn er veel bankrekeningen aanwezig. In 2018 is het aantal rekeningen sterk gereduceerd. De Rabobank is onze huisbankier en het streven is om alle overgebleven schoolrekeningen van de ING om te zetten naar de Rabobank.

11.6 Prestatiebox

De Prestatiebox is een regeling tot en met 2019-2020: hierin ontvangen de scholen middelen voor talentontwikkeling door uitdagend onderwijs, een brede aanpak voor duurzame onderwijsverbetering, professionele scholen, doorgaande ontwikkellijnen en cultuureducatie met kwaliteit. De scholen nemen voor zover van toepassing dit op in het schoolplan. In de begroting worden vanuit het schoolplan de kosten begroot en uitgegeven. In 2018 is er € 586.721 aan baten ontvangen vanuit de prestatiebox. Deze middelen zijn in 2018 ingezet.

11.7 Besteding doorgestorte rijksmiddelen SWV

Zie ook hoofdstuk 9.1 samenwerkingsverbanden. De passend onderwijsmiddelen worden zowel extern als intern uitgegeven. De scholen hebben een schoolondersteuningsplan om de passend onderwijsdoelstellingen te realiseren. Op scholen maakt men gebruik van eigen personeel door de inzet van onderwijsassistenten, zorgcoördinatoren en leerkrachten. Ook wordt een deel van het geld gebruikt om te professionaliseren.

Intern wordt er verder gebruik gemaakt van de diensten van CorDeo OnderwijsPunt. CorDeo OnderwijsPunt biedt begeleiding aan de basisscholen vallend onder CorDeo scholengroep. Het team ondersteunt de school waar nodig, dat kan zijn in de basisondersteuning of in het gebied daarboven als het gaat om lichte of zwaardere ondersteuning in de school.

Naast de leerlingenzorg, denken de medewerkers van OnderwijsPunt mee als het gaat om kwaliteitsverbetering (procesmatig of inhoudelijk) in de leerlingenzorg. Ook biedt OnderwijsPunt ondersteuning aan teams door middel van consultatie, intervisie en/of scholing op het gebied van pedagogisch-didactisch handelen van leerkrachten en zorgfunctionarissen (signaleren, begrijpen, handelen, evalueren).

Als de expertise OnderwijsPunt om wat voor reden dan ook niet toereikend is, dan wordt expertise extern ingehuurd.

Totaal is er in 2018 € 900.011 ontvangen aan ondersteuningsmiddelen ontvangen. Voor een bedrag van € 202.293 heeft dit betrekking op SBO De Werf. Een SBO school wordt anders bekostigd dan regulier basisonderwijs. SBO scholen worden door het Rijk en de samenwerkingsverbanden bekostigd. Het bedrag van

€ 900.011 is uitgegeven zoals hierboven beschreven. De verschillende samenwerkingsverbanden hebben ieder hun eigen formats ten aanzien van de verantwoording van de passend onderwijs gelden. CorDeo scholengroep heeft aan alle verantwoordingsverplichtingen voldaan.

11.8 Europese aanbesteding

In 2018 zijn de schoonmaakdiensten Europees aanbesteed, het nieuwe contract met Drost gaat in per 1 januari 2019. Verder kopen we ICT in via het aanbestedingscollectief. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een zogenaamde DAS (dynamisch aankoopstelsel). Zie voor verdere uitleg www.pianoo.nl. In 2019 gaan we de inkoop van meubilair aanbesteden.

11.9 Risicobeheersing – en controlesysteem

De continuïteit van CorDeo scholengroep waarborgen is een belangrijk uitgangspunt in ons handelen en denken. De financiële ontwikkelingen staan jaarlijks meerdere keren op de agenda. De ontwikkelingen worden met de RvT, CvB en directeuren besproken. Elk jaar wordt er een meerjarenbegroting opgesteld waarbij het beleidsplan het uitgangspunt is en waarin de belangrijkste risico's in beeld gebracht worden. Een goede beheersing van risico's is randvoorwaarde om de doelstellingen te bereiken. De strategische risico's worden periodiek beoordeeld en gewogen en hebben onder andere betrekking op onderwijskwaliteit, arbeidsmarktontwikkelingen en ontwikkelingen in de leerling populatie. Hiernaast zijn er financiële risico's, die niet perse van invloed zijn op het behalen van strategische doelen, maar wel impact kunnen hebben op het financiële resultaat.

Omschrijving risico's

		bedrag	kans	risicobedrag
1	Modernisering bekostigingsstelsel/stopzetten regelingen	€ 100.000	25%	€ 25.000
2	Hogere werkgeverslasten dan begroot	€ 92.000	25%	€ 23.000
3	Kosten vervangingspool: meer ziekte dan begroot	€ 90.000	25%	€ 22.500
4	Geen volledige compensatie OCW: stijging pensioenpremie 2019	€ 75.000	5%	€ 3.750
5	Overschrijding onderhoudskosten MOP	€ 100.000	25%	€ 25.000
6	Lagere baten groeibekostiging	€ 75.000	25%	€ 18.750
7	Geen reductie FTE's als er sprake is van verdere krimp	€ 140.000	5%	€ 7.000
Totaal		€ 672.000		€ 125.000

De strategische risico's worden beschreven in het risicomanagementinstrument van de PO-Raad genaamd 'risico's in beeld'. In het risicodocument worden de risico's beschreven die op korte of lange termijn de continuïteit van de organisatie in gevaar zouden kunnen brengen. Hierbij gaat het om de domeinen: Bestuur & Organisatie, Onderwijs en Identiteit, Financiën, Personeel en Huisvesting/Facilitair/ICT. Per risico worden de mogelijke materiële en immateriële gevolgen ingeschat en worden de te nemen maatregelen beschreven om de risico's te beheersen. Het risicodocument wordt intern periodiek besproken door het CvB van een update voorzien. Op de RvT-vergadering wordt het risicodocument periodiek besproken met het CvB.

Aanpak van de risico's die niet adequaat zijn afgedekt

1. Er is continue aandacht voor de professionalisering van schoolleiders. Het bestuur werkt met prestatieafspraken/managementcontracten. Het bestuur volgt een jaarlijkse cyclus van functioneren en beoordelen van alle directeuren. Het risico lijkt afgedekt maar is desondanks reëel, het blijft immers mensenwerk.
2. Onvoldoende geformaliseerd personeelsbeleid. Knelpunten en vorderingen worden systematisch besproken tussen bestuur, HRM en directeuren. De verantwoording over het personeelsbeleid wordt opgenomen in het jaarverslag. Er wordt gewerkt aan een integraal personeelsbeleid. Dit zal naar verwachting in 2019 afgerond worden.
3. Een functionaris op een sleutelpositie valt weg. Essentiële processen zijn beschreven in de administratieve organisatie en interne beheersing. Desondanks zij we kwetsbaar omdat een aantal posities door eenlingen worden uitgevoerd. Voor

directeuren hebben we in de regel snel vervanging. Het CvB kan inmiddels intern ook goed vervangen worden.

4. Oplopend lerarentekort waardoor we groepen niet bemenst krijgen en er geen onderwijs wordt gegeven. Genomen maatregelen zijn: boeien en binden medewerkers, vervangingsvraag verkleinen, traject zij-instromers en samenwerking CHE/VIAA aangehaald.

Financiële risico's

Om financiële risico's te kunnen opvangen zijn reserves noodzakelijk. Die moeten groot genoeg zijn om de risico's op te vangen. Tegelijkertijd is er in de maatschappij terecht kritiek op het oppotten van de middelen. Binnen CorDeo scholengroep hanteren we daarom een weerstandsvermogen van maximaal 20% als doelstelling. Meer is om de volgende redenen niet nodig:

1. De kans dat bij optreden van risico's we niet voldoende hebben aan onze reserves is verwaarloosbaar.
2. We hebben de mogelijkheden en de cultuur in de organisatie om bij echte problemen bij te kunnen sturen. Het belangrijkste sturingsmiddel is inkrimping van het personeelsbestand. Jaarlijks zijn hier twee momenten voor om dit te bekijken, bij de begroting en bij de formatie. Aangezien er elk jaar natuurlijk verloop is en er ook altijd een deel van het personeel een tijdelijk contract heeft hebben we genoeg momenten om in te kunnen grijpen in ons personeelsbestand.

Hieronder brengen we de risico's met een mogelijke financiële impact in beeld. Hieronder zijn de risico's beschreven die een mogelijke impact hebben op het financiële resultaat. Bij deze methode wordt gerekend met de formule 'kans percentage * werkelijk bedrag'. Het CvB heeft besloten om het risicobedrag van

€ 125.000,- niet in de begroting op te nemen. CorDeo scholengroep wil zoveel mogelijk dat de middelen ten goede komen aan het primaire proces. Bovendien zijn er mogelijkheden om te remmen op uitgaven als de situatie daarom vraagt. Deze financiële risico-inschatting is het uitgangspunt voor de vaststelling van het minimumpercentage aan weerstandsvermogen.

op grote maatschappelijke weerstand. Waar sprake is van krimp bij relatief kleine scholen onderzoekt het CvB de mogelijkheden tot samenwerking met andere scholen en/of schoolbesturen. Daarnaast zorgen we ervoor dat het personeelsbestand min of meer evenredig krimpt met het leerlingenbestand indien nodig.

Minimumgrens onderwijsinspectie 5% = € 983.000

Nodig op basis van financiële risico's = € 672.000

Totale ondergrens vermogen = € 1.655.000 (eigen minimum norm is dan 8,4%.

Op punt 1, 2 en 4 hebben we, behalve het maken van een inschatting, geen invloed. Op punt 3, 5, 6 en 7 (deels) wel. Daarom investeren we in personeelsbeleid om het ziekteverzuim laag te houden, monitoren we scherp de uitvoering van de MOP, ondersteunen we directeuren bij het maken van leerling prognoses en grijpen we op personeel in waar nodig.

Naast deze risico's zien we nog een andere risico op langere termijn, namelijk wijziging in de bekostigingssystematiek/overheidsbeleid waardoor kleine scholen worden getroffen. Het risico is dat onze kleine scholen hierdoor onbetaalbaar worden waardoor het voortbestaan in het geding komt. Kans van optreden is moeilijk in te schatten. Wijzigingen gaan waarschijnlijk wel komen maar wanneer dat zou leiden tot het sluiten van kleine scholen stuit dat

RAPPORTAGE RAAD VAN TOEZICHT

12.1 Samenstelling van de Raad van Toezicht

De leden hebben zitting voor een termijn van vier jaar en treden af volgens een door de Raad van Toezicht vastgesteld rooster. In 2018 hebben de volgende wijzigingen zich voorgedaan:

- 1. Vertrokken dhr. Daverschot en dhr Bovenhuis in 2018.
- 2. Toegetreden dhr. Boven en dhr Robbe.
- 3. Dhr. Van der Graaf is benoemd tot voorzitter RvT, vanaf 2019.

12.2 Inhoudelijk verslag 2018

Goedkeuring jaarstukken

De begroting voor 2018 en de jaarrekening voor 2017 zijn goedgekeurd.

Rol RvT

De Raad van Toezicht (RvT) is belast met het interne toezicht op het beleid van de bestuurder en op de algemene gang van zaken in CorDeo scholengroep en stichting Koalah. Naast het gevraagd en ongevraagd adviseren van de bestuurder heeft de Raad formele taken bij het benoemen, ontslaan en belonen van de bestuurder en bij het vaststellen van de financiële stuur- en verantwoordingsdocumenten van CorDeo scholengroep, waaronder de begroting en de jaarrekening. De RvT evalueert de kwaliteit van het toezicht aan de hand van de code 'Goed Onderwijsbestuur'. In 2018 is de RvT akkoord gegaan met profielschets van RvT, de beloning en o.a. het voorgenomen besluit tot fusie van twee scholen in Almere. De beloning blijft binnen de richtlijnen van de VTOI.

Leden	Functie	Aandachtsgebied	Functie
Dhr. J.J. Daverschot	Voorzitter	Voorzitter, werkgeverscie	Compliance specialist, interimmanager, (loopbaan) coach, trainer als zelfstandige
Dhr. E. van der Graaf	Lid	Werkgeverscie	Senior beleidsadviseur HRM gem. Veenendaal
Dhr. T. J. Schutte	Lid	Juridische zaken	Notaris, Postuma Schutte notariaat Ede
Dhr. J.W. Boven	Lid	Evangelisch onderwijs	Manager bedrijfsvoering Prot. Theologische Universiteit Amsterdam en Groningen
Dhr. K. Bovenhuis	Lid	Auditcie	Directeur/partner Kienbaum international consultants
Mevr. T.C. Zwarteveen	Lid	Vz auditcie	Concerncontroller ArtEZ hogeschool voor de kunsten
Dhr. R. Robbe	Lid	Onderwijs	Opleidingscoördinator hogeschool VIAA Zwolle

Leden	Nevenfunctie
Dhr. J.J. Daverschot	geen
Dhr. E. van der Graaf	vz. Bestuur MOMO tehatherwerkplaats en vz. kerkenraad GKV Veenendaal Oost
Dhr. J.W. Boven	geen
Dhr. K. Bovenhuis	geen
Mevr. T. C. Zwarteveen	penningmeester stichting H.O.P.E. in SA en penningmeester Club United GKV Arnhem
Dhr. R. Robbe	Lid RvT gereformeerde scholengroep Groningen, lid RvT Reggesteyn, auteur bij Boekencentrum & Noordhoff, trainer/adviseur toezichthouders en commissarissen

Aantal vergaderingen

De RvT heeft in 2018 zes maal vergaderd met de bestuurder. In elke vergadering werd stilgestaan bij belangrijke ontwikkelingen op de scholen en in het onderwijs. In elke vergadering werd ook bij een specifiek thema stilgestaan zoals het strategisch plan of huisvesting. De RvT is aanwezig geweest bij een strategische sessie van het MT. De auditcommissie vergaderde zes keer met de bestuurder. De remuneratiecommissie vervult de werkgeversrol en voert gesprekken met de bestuurder over zijn functioneren. Benoeming, ontslag en schorsing was niet van toepassing in 2018. In 2018 is de besloten om een periodiek toe te kennen aan de bestuurder per 1 januari 2019. Daarnaast voerde een afvaardiging van de RvT twee gesprekken met de GMR. Tot slot heeft de RvT meerdere bezoeken gebracht aan scholen van CorDeo scholengroep, om zich o.a.te laten informeren over hoe het onderwijs daar wordt vormgegeven en uitgevoerd.

In 2018 bestond de RvT nog uit 7 leden. De RvT heeft besloten om in 2019 te krimpen naar 5 leden, waarvan 1 vacature. In 2019 wil de Rvt bezien of invulling van de vacature gewenst is.

Onderwijskwaliteit

De RvT heeft als belangrijke taak toe te zien op de kwaliteit van het onderwijs. Dat doet de Raad aan de hand van de informatie die de bestuurder verstrekt in de vorm van kwartaalrapportages, uitslagen van enquêtes en inspectierapporten. In het gesprek aan de hand van deze bronnen kan de bestuurder zijn handel en wandel toelichten en verantwoorden en kan de Raad daarover zijn oordeel uitspreken en desgevraagd advies geven aan de bestuurder. De Raad kan tevreden constateren dat het met de kwaliteit van onderwijs in CorDeo scholengroep goed gesteld is. Daarin spreekt de Raad ook zijn waardering uit voor het vele werk dat er wordt gedaan door alle medewerkers. .

Identiteit

De RvT ziet er ook op toe dat de christelijke identiteit van CorDeo scholengroep geborgd blijft. Die identiteit blijkt uit vele initiatieven en documenten maar vooral uit het handelen van de medewerkers. De RvT heeft kunnen constateren dat het gesprek over identiteit volop wordt gevoerd, zowel intern met leerlingen en collega’s als extern met ouders. Daarmee is de identiteit een levend onderwerp waaraan voortdurend wordt gewerkt.

Financiën

De auditcommissie ziet er namens de RvT op toe dat de financiën op orde zijn en blijven. Dat doet ze door regelmatig gesprekken te voeren met de bestuurder en de accountant aan de hand van de financiële stukken. Daaruit blijkt dat de financiële positie van CorDeo scholengroep gezond is. De auditcommissie bestond uit Carmen Zwarteveen en Klaas Bovenhuis. De commissie heeft namens de RvT gedurende 2018 toezicht gehouden op het financiële beleid en heeft toegezien op rechtmatige verwerving, en doelmatige besteding, van middelen.

Goedkeuring jaarstukken

De Raad van Toezicht heeft de begroting van 2019, de strategische koers, de jaarrekening en het bestuursverslag over 2018 goedgekeurd. De, door de RvT benoemde externe, accountant (van Ree) heeft een goedkeurende verklaring afgegeven.

Naleving wettelijke verplichtingen en Code goed bestuur

De Raad houdt toezicht op het functioneren van de CorDeo scholengroep organisatie in het algemeen en het CvB in het bijzonder. De Raad van Toezicht ziet toe op het naleven van de verplichtingen voortvloeiend uit onder andere de wet primair onderwijs, wet passend onderwijs, wet op het onderwijstoezicht, de statuten, het bestuursreglement, de code goed bestuur. Over het naleven van deze verplichting zijn over 2018 geen bijzonderheden te melden. Bestuur, organisatie en intern toezicht is ingericht conform de richtlijnen uit de Code goed bestuur in het primair onderwijs van 27 november 2014.

Algemene vergadering (AV)

De RvT is benoemd en gemandateerd door de AV, zoals beschreven in paragraaf 1.4. In 2018 heeft de AV in het kader hiervan ingestemd met de benoeming van de heren Boven en Robbe.

Nu de vereniging – na het afronden van de fusies – in een rustiger vaarwater is gekomen, is de formele agenda van de AV-vergaderingen minder zwaar. Hierdoor blijft er meer ruimte over voor het gesprek rondom identiteit. In 2018 hebben we onder meer van gedachten gewisseld over het toelatingsbeleid van leerlingen, wat onze identiteit uniek maakt en de toerusting van personeel. De AV heeft hierbij ook verschillende gasten ontvangen. De nieuwe opzet van de vergaderingen wordt over het algemeen als waardevol ervaren, ook voor het werk dat de AV-leden op hun eigen scholen doen. In 2019 hopen we hier een vervolg aan te geven.

Toekomst

Het is zeker geen garantie voor de toekomst dat de zaken nu goed gaan. De bestuurder werkt met zijn team en in overleg met de RvT aan plannen om de continuïteit van CorDeo scholengroep te waarborgen. De RvT ziet er daarbij op toe dat kinderen in onze regio alle gelegenheid blijven houden om deel te kunnen nemen aan het kwalitatief goede onderwijs dat CorDeo scholengroep biedt vanuit de christelijke identiteit. De Raad heeft er alle vertrouwen in dat de bestuurder CorDeo scholengroep goed voorbereid is op die toekomst.

RAPPORTAGE GEMEENSCHAPPELIJKE MEDEZEGGENSCHAPSRAAD

13.

13.1 Samenstelling GMR 2018

De GMR bestaat conform het medezeggenschapsstatuut uit acht leden; vier uit de oudergeleding en vier uit de personele geleding vanuit verschillende scholen. De leden zijn:

Oudergeleding

Luuk Piek, voorzitter	GBS De Bongerd Zutphen
Wieke Liesendahl	GBS Het Zwaluwnest Amersfoort
Jeroen Mulder	GBS De Plantage Veenendaal
Laurens Huizer	GBS De Bron Barneveld

Personele geleding

Herman Bruinenberg	Ambulant (tot november 2018)
Irene Elders-Scholma	GBS De Horizon Hoogland
Lubbien Maat	GBS De Fontanus Harderwijk
Rianne de Vos	GBS De Regenboog Amersfoort
Bianka Simpelaar	GBS 't Schrijvertje Apeldoorn per nov. 2018

13.2 Vergaderingen

De GMR vergaderde in 2018 op 31 januari, 23 april, 14 juni, 17 september en 20 november. In deze laatste vergadering werd afscheid genomen van het langst zittende GMR lid: Herman Bruinenberg. De vacature werd vervuld met de komst van Bianka Simpelaar, leerkracht 't Schrijvertje.

De vergaderagenda is gevuld met onderwerpen welke in breed CorDeo scholengroep perspectief aandacht vragen van de GMR. Daarnaast behandelde de GMR onderwerpen die vanuit de Wet Medezeggenschap op Scholen advies of instemming behoeven. De leden zijn zeer betrokken en staan positief kritisch in de vooral inhoudelijke besprekingen. In iedere vergadering informeert het CvB de GMR. Deze interactieve en constructieve vorm van informeren en bespreken ervaren zowel CvB als GMR als positief.

13.3 Samenwerking met RvT

Om op een effectieve en proactieve wijze invulling aan haar taken te geven, is de GMR voorstander van "waardegerichte governance". Door actief mee te spreken, mee te denken en te adviseren verschuift de reactieve toezichthoudende rol meer naar de voorkant van het besluitvormingsproces. Door dit zoveel mogelijk in de driehoek van College van Bestuur, Raad van Toezicht en Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad, als strategische partners te doen, zal de kwaliteit, adaptiviteit en effectiviteit van deze drie organen toenemen. Het komende jaar zal gebruikt worden om "waardegerichte governance" vorm te geven en te borgen.

Op 19 oktober 2018 is een afvaardiging van de GMR aanwezig geweest, samen met de Raad van Toezicht bij de afsluiting van een 24-uurs sessie waarbij is nagedacht over de invulling van de strategische koers van de CorDeo scholengroep voor de komende vier jaar. Daarna heeft, tijdens de reguliere GMR-vergadering in november, terugkoppeling plaatsgevonden en is de planning voor verdere realisatie van de strategische koers doorgenomen. Voor het begin van 2019 vormt de strategische koers een belangrijk agendapunt voor de GMR.

13.4 Inhoud vergaderingen

In 2018 werd SharePoint in gebruik genomen en de GMR-leden werken nu volledig vanuit SharePoint. De MR-en worden binnen SharePoint voorzien van agenda's en notulen van de GMR en documenten die geschikt zijn om te delen. Daarmee is een goede stap gezet in verbeterde centrale dataopslag, invulling van de AVG en de informatievoorziening richting MR-en. Terugkerende onderwerpen op de agenda van de GMR waren in 2018:

• Werkdruk onder personeel

De werkdruk onder personeel en daaraan gekoppelde problematiek van onderbezetting en te beperkte instroom van nieuwe leerkrachten baart de GMR zorgen. Gesproken werd over het beleid door het CvB, inzet van (extra) overheidsbudget en de plannen die op lokaal niveau zijn gemaakt om werkdruk tegen te gaan. De GMR heeft een toelichting gekregen op de resultaten van de "quickscan". Vanuit de personele geleding zijn verder ervaringen gedeeld b.v. over de actuele manier van inwerken van zij-instromers. Hierover zijn positief-kritische vragen gesteld aan

CvB, hetgeen geleid heeft tot verbetering van werkprocessen.

• Werkgroep Identiteit

Herman Bruinenberg heeft namens GMR plaatsgenomen in de werkgroep Identiteit en werkdruk. Focus lag bij deze werkgroep met name bij Identiteit. Hierover zijn updates gegeven en in de november vergadering heeft Herman verslag uitgebracht van de 24 uren bijeenkomst in het klooster te Huissen.

• Doordecentralisatie Huisvesting Amersfoort

De GMR heeft vorig jaar ingestemd met de doordecentralisatie van huisvesting in Amersfoort. Omdat de positionering van Gemeente Amersfoort, Belastingdienst en banken nog niet exact is bepaald/vastgelegd, blijft de GMR door het CvB geïnformeerd over de voortgang van dit proces.

• De AVG, Wet op de Privacy

De AVG heeft invloed op alle gelederen binnen de CorDeo scholengroep. De GMR is geïnformeerd door het CvB en de beleidsmedewerker ICT over centrale vormgeving en de decentrale uitvoering van de AVG.

De door de GMR genomen besluiten in 2018 staan in het jaarverslag van de GMR.

13.5 Vooruitblik 2019

Wij zien als GMR voor 2019 uit naar constructieve vergaderingen waarin de GMR haar rol in het besluitvormingsproces als adviesorgaan en klankbord in samenhang met lokale MR-en, CvB en RvT kan uitvoeren. Hiermee hoopt de GMR ook in 2019 een bijdrage te leveren aan het christelijk onderwijs dat binnen de CorDeo Scholengroep plaatsvindt.

leren in vertrouwen

CorDeo scholengroep

Burg. de Beaufortweg 16

3833 AG LEUSDEN

033-4324258 | 06-18832311

www.cordeoscholen.nl

info@cordeoscholen.nl

24 mei 2019

	Pagina
<u>Bestuursverslag</u>	1
<u>Jaarrekening</u>	65
Algemene toelichting	67
Balans per 31 december 2018 (na voorstel resultaatbestemming)	70
Staat van baten en lasten over 2018	71
Kasstroomoverzicht over 2018	72
Toelichting behorende tot de balans per 31 december 2018	73
Overzicht verbonden partijen	80
Niet uit de balans blijkende verplichtingen	80
Toelichting op de staat van baten en lasten over 2018	81
Wet Normering Topinkomens (WNT)	84
<u>Overige gegevens</u>	
Gebeurtenissen na balansdatum	86
Controleverklaring	87
(Voorstel) bestemming van het resultaat	91
Gegevens rechtspersoon	92

GRONDSLAGEN

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de regeling Jaarverslag Onderwijs (WJZ/2007/50507) van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de wijziging van de Regeling Jaarverslag Onderwijs (VO/FBI-2009/107875) d.d. 28 april 2009 en WJZ-2010/237131 d.d. 22 september 2010.

In deze regelingen worden Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving ook van toepassing verklaard op de onderwijssector.

De jaarrekening is opgemaakt in Euro's d.d.: 24 mei 2019

Oordelen en schattingen

Bij de toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van de groep zich diverse oordelen en schattingen. De belangrijkste oordelen en schattingen, inclusief de bijbehorende veronderstellingen zijn toegelicht bij de posten waar deze van toepassing zijn.

Salderen

Een actief en een post van het vreemd vermogen worden gesaldeerd in de jaarrekening opgenomen uitsluitend indien en voor zover:

- een deugdelijk juridisch instrument beschikbaar is om het actief en de post van het vreemd vermogen gesaldeerd en simultaan af te wikkelen en
- het stellige voornemen bestaat om het saldo als zodanig of beide posten simultaan af te wikkelen.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Voorzover niet anders is vermeld in deze toelichting worden de activa en passiva gewaardeerd tegen nominale waarde.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa in eigen gebruik worden gewaardeerd tegen de kostprijs (verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs) verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingverliezen.

De activa waarvan de waarde meer dan € 500 bedraagt worden geactiveerd.

De afschrijving is lineair en gebaseerd op de verwachte gebruiksduur, rekening houdend met de restwaarde.

Indien de verwachting omtrent de afschrijvingsmethode, gebruiksduur en/of restwaarde in de loop van de tijd wijzigingen ondergaat, worden zij als een schattingswijziging verantwoord.

Buiten gebruik gestelde materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de kostprijs dan wel de lagere opbrengstwaarde.

Indien de verwachte opbrengstwaarde belangrijk hoger is dan de boekwaarde en besloten is tot verkoop, wordt overgegaan tot een incidentele herwaardering die verwerkt wordt in een herwaarderingsreserve. Bij de realisatie van de waardestijging

Een materieel vast actief wordt niet langer in de balans opgenomen na vervreemding of wanneer geen toekomstige prestatie-eenheden van het gebruik of de vervreemding worden verwacht.

De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd:

Gebouwen en terreinen	2,5%-10%
Inventaris en apparatuur	2%-25%
Leermiddelen	8,33%-20%

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, onder aftrek van een voorziening voor het risico van oninbaarheid van de vorderingen. Het Ministerie van OCW heeft de subsidie toegekend per schooljaar.

Deze toekenningen worden voor 5/12 toegerekend aan het boekjaar.

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, vrij ter beschikking.

Voorzieningen

Een voorziening wordt gevormd voor verplichtingen waarvan het waarschijnlijk is dat zij zullen moeten worden afgewikkeld en waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten. De omvang van de voorziening wordt bepaald door de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen en verliezen per balansdatum af te wikkelen. Voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, met uitzondering van de voorziening jubileumuitkeringen. De voorziening Jubileumuitkeringen bevat de verplichtingen van het bevoegd gezag jegens haar personeelsleden. Deze voorziening is ingericht op basis van geboortjaar, werktijdfactor, salarisschaal en jubileumjaren van het personeel. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde met een rekenrente van 1%, waarbij rekening is gehouden met blijfkansen.

Overgangsregeling onderhoudsvoorziening

In afwijking van hoofdstuk 212 Materiële vaste activa, paragraaf 4, alinea 451, van de richtlijnen is het voor onderwijsinstellingen voor de boekjaren 2018 en 2019 toegestaan de jaarlijkse toevoegingen aan de voorziening groot onderhoud te bepalen op basis van het voorgenomen groot onderhoud gedurende de gehele planperiode van het groot onderhoud op het niveau van het onderwijsspan gedurende de planperiode. Deze methode werd reeds in voorgaande jaren toegepast. Er is gewaarborgd dat de voorziening groot onderhoud gedurende de planperiode niet op een enig moment negatief wordt.

Pensioen

De vereniging heeft ten behoeve van haar medewerkers een pensioenregeling afgesloten die kwalificeert als een toegezegde bijdrageregeling.

De vereniging loopt geen risico met betrekking tot toekomstige actuariële verliezen en heeft enkel de verplichting de overeengekomen bijdragen aan het pensioenfonds te betalen. Deze bijdragen worden rechtstreeks in de winst- en verliesrekening verwerkt. De nog te betalen en terug te ontvangen bijdragen worden opgenomen onder de kortlopende schulden, respectievelijk vorderingen.

Kortlopende schulden

Schulden worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs tenzij anders vermeldt.

De egalisatie van meerjarige investeringssubsidies vindt plaats via de balanspost vooruitontvangen investeringssubsidies. In de toelichting is een verloopoverzicht opgenomen waarbij inzicht wordt gegeven in de omvang van de investeringssubsidie. De afschrijvingscomponent wordt naar rato onttrokken aan de vooruitontvangen investeringssubsidie en valt vrij ten gunste van de baten.

Vooruitontvangen investeringssubsidies	€ 256.194
--	-----------

Financiële instrumenten

Algemeen

De in deze toelichting opgenomen gegevens verschaffen informatie die behulpzaam is bij het schatten van de omvang van risico's die verbonden zijn aan zowel de in de balans opgenomen als de niet in de balans opgenomen financiële instrumenten.

De primaire financiële instrumenten anders dan derivaten, dienen ter financiering van de operationele activiteiten van de groep of vloeien direct uit deze activiteiten voort. Er is geen sprake van afgeleide financiële instrumenten (derivaten).

De belangrijkste risico's uit hoofde van de financiële instrumenten zijn het kredietrisico, het liquiditeitsrisico, het kasstroomrisico en het prijsrisico bestaande uit het rente- en marktrisico.

Het beleid van de groep om deze risico's te beperken, luidt als volgt:

Renterisico

De vereniging heeft geen langlopende vorderingen dan wel leningen. Derhalve is er in beperkte mate sprake van renterisico's.

Marktrisico

Het marktrisico voor de onderwijsinstelling is minimaal. Wel ziet zij zich geconfronteerd met van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Dit risico wordt beheerst door specifieke aandacht voor deze regelgeving op te nemen in de reguliere bedrijfsuitoefening en periodiek constructief overleg met toezichthoudende instanties.

Kredietrisico

De overige vorderingen uit hoofde van handelsdebiteuren betreffen vorderingen op subsidieverstrekkers en vorderingen op overige debiteuren. Het kredietrisico in deze vorderingen is beperkt.

Liquiditeitsrisico

Het risico dat toekomstige kasstromen verbonden aan een monetair financieel instrument fluctueren in omvang is minimaal, aangezien er per ultimo boekjaar geen sprake is van langlopende vorderingen dan wel leningen. Het saldo van de liquide middelen is voldoende om aan de lopende verplichting te kunnen voldoen.

Liquide middelen, vorderingen en kortlopende schulden

Gezien de korte looptijd van deze instrumenten benadert de boekwaarde de waarde in het economisch verkeer.

Grondslag voor bepaling van het resultaat

De jaarrekening wordt opgesteld op basis van historische kosten.

Baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Hierbij worden de bijdragen vanuit het Ministerie van OCW toegerekend op basis van 7/12e en 5/12e deel.

Lasten en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden verwerkt in het verslagjaar.

Financiële en buitengewone baten en lasten worden afzonderlijk in de staat van baten en lasten verantwoord.

Grondslagen bij opstellen kasstroomoverzicht

Toepassing indirecte methode

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij het gebruik van de indirecte methode wordt de kasstroom uit operationele activiteiten afgeleid uit het resultaat. Het resultaat waar het kasstroomoverzicht van uitgaat, wordt aangepast aan de volgende posten:

- mutaties in voorraden en operationele vorderingen en handelsdebiteuren en handelscrediteuren, voorzieningen en overlopende posten maar geen investeringscrediteuren;
- resultaatposten die geen kasstroom tot gevolg hebben in dezelfde periode;
- resultaatposten waarvan de ontvangsten en uitgaven niet classificeren als operationele activiteiten, maar als investerings- of financieringsactiviteiten.

Begrip geldmiddelen

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen.

Rubricering van ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest

Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest en zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Balans per 31 december 2018 (na voorstel resultaatbestemming)

	31-12-2018	31-12-2017
ACTIVA		
Vaste activa		
1.2 Materiële vaste activa		
1.2.1 Gebouwen en terreinen	38.408	44.774
1.2.2 Inventaris en apparatuur	2.091.088	1.772.446
1.2.3 Leermiddelen	610.279	649.591
Totaal Materiële vaste activa	2.739.775	2.466.811
Totaal Vaste activa	2.739.775	2.466.811
Flottende Activa		
1.5 Vorderingen		
1.5.1 Debiteuren	37.088	40.519
1.5.2 Ministerie van OCW	812.363	792.330
1.5.6 Overige overheden	38.038	7.375
1.5.7 Overige vorderingen	76.122	76.160
1.5.8 Overlopende activa	121.213	101.204
Totaal Vorderingen	1.084.824	1.017.588
1.7 Liquide middelen	3.385.100	2.955.236
Totaal Flottende activa	4.469.924	3.972.824
Totaal Activa	7.209.699	6.439.635
PASSIVA		
2.1 Eigen vermogen		
2.1.1 Algemene reserves publiek	3.348.252	2.767.523
2.1.2 Bestemmingsreserves publiek	141.793	164.664
2.1.3 Bestemmingsreserves privaat	421.144	449.981
Totaal Eigen vermogen	3.911.189	3.382.168
2.2 Voorzieningen		
2.2.1 Voorziening gebouwonderhoud	1.223.772	1.214.439
2.2.2 Personeelsvoorzieningen	155.278	132.325
Totaal Voorzieningen	1.379.050	1.346.764
2.4 Kortlopende schulden		
2.4.3 Crediteuren	372.519	206.600
2.4.7 Belastingen en sociale premies	477.034	441.450
2.4.8 Schulden terzake van pensioenen	150.490	149.311
2.4.9 Overige kortlopende schulden	109.414	179.844
2.4.10 Overlopende passiva	810.003	733.498
Totaal Kortlopende schulden	1.919.460	1.710.703
Totaal Passiva	7.209.699	6.439.635

Staat van baten en lasten over 2018

	2018		2017
	werkelijk	begroting	werkelijk
3. Baten			
3.1 Rijksbijdragen OCW	18.508.520	17.269.189	17.112.402
3.2 Overige overheidsbijdragen	326.134	71.899	92.389
3.5 Overige baten	827.765	705.914	1.252.342
Totaal Baten	19.662.419	18.047.002	18.457.133
4. Lasten			
4.1 Personele lasten	15.010.935	14.130.668	14.522.323
4.2 Afschrijvingen	519.498	514.722	455.673
4.3 Huisvestingslasten	1.762.878	1.733.680	1.633.989
4.4 Overige instellingslasten	1.837.904	1.612.257	1.744.572
Totaal Lasten	19.131.215	17.991.327	18.356.557
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering			
Saldo Baten en Lasten	531.204	55.675	100.576
5 Financiële baten en lasten			
5.1 Financiële baten	4.147	0	4.158
5.4 Financiële lasten	6.330	5.150	6.049
Saldo Financiële baten en lasten	-2.183	-5.150	-1.891
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	529.021	50.525	98.685
Resultaat	529.021	50.525	98.685

Kasstroomoverzicht over 2018

	2018	2017
Kasstroom uit operationale activiteiten		
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	531.204	100.576
Aanpassingen voor:		
- Afschrijvingen	519.498	455.672
- Mutaties voorzieningen	32.286	-20.126
Mutaties werkkapitaal:		
- Vorderingen	-67.236	-4.429
- Kortlopende schulden	208.757	-247.219
	141.521	-251.648
Ontvangen interest	4.147	4.158
Betaalde interest	-6.330	-6.049
	-2.183	-1.891
Kasstroom uit operationale activiteiten	1.222.326	282.583
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
(Des)investerings materiële vaste activa	-792.462	-845.984
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-792.462	-845.984
Mutatie liquide middelen	429.864	-563.401
Beginstand liquide middelen	2.955.236	3.518.637
Mutatie liquide middelen	429.864	-563.401
Eindstand liquide middelen	3.385.100	2.955.236

Toelichting behorende tot de balans per 31 december 2018

ACTIVA

1.2 Materiële vaste activa

	Aanschaf- waarde	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2017	Investerings boekjaar	Afschrijvingen boekjaar	Aanschafwaarde 31-12-2018	Afschrijvingen 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2018	Afschrijvings- percentage
1.2.1 Gebouwen en terreinen	87.293	-42.519	44.774	0	-6.366	87.293	-48.885	38.408	2,5%-10%
1.2.2 Inventaris en apparatuur	3.076.060	-1.303.614	1.772.446	680.532	-361.890	3.756.592	-1.665.504	2.091.088	2%-25%
1.2.3 Leermiddelen	1.219.742	-570.151	649.591	111.930	-151.242	1.331.672	-721.393	610.279	8,33%-20%
Totaal Materiële vaste activa	4.383.095	-1.916.284	2.466.811	792.462	-519.498	5.175.557	-2.435.782	2.739.775	

31-12- 2018

31-12- 2017

1.5 Vorderingen

1.5.1 Debiteuren	37.088	40.519
1.5.2 Ministerie van OCW	812.363	792.330
1.5.6 Overige overheden	38.038	7.375

1.5.7 Overige vorderingen

1.5.7.1 Personeel	441	18.448
1.5.7.2 Huisvesting	35	985
1.5.7.3 Organisatie	0	840
1.5.7.6 Rente	2.942	3.387
1.5.7.9 Overig	72.704	52.500
Totaal Overige vorderingen	76.122	76.160

De onder de overige vorderingen opgenomen vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

1.5.8 Overlopende activa

1.5.8.1 Vooruitbetaalde kosten	121.213	101.204
Totaal Vorderingen	1.084.824	1.017.588

1.7 Liquide middelen

1.7.2 Bank	3.385.100	2.955.236
Totaal Liquide middelen	3.385.100	2.955.236

P A S S I V A

2.1 Eigen vermogen	Saldo 31-12-2017	Resultaat Boekjaar	Toevoegingen Boekjaar	Onttrekkingen Boekjaar	Saldo 31-12-2018
2.1.1 Algemene reserves publiek	2.767.523	557.858	22.871	0	3.348.252
2.1.2.2 Reserve eerste waardering	114.664	0	0	-22.871	91.793
2.1.2.8 Bestemmingsreserve Zware Zorg Zeeluwe	50.000	0	0	0	50.000
2.1.3.1 Bestemmingsreserve privaat	162.510	-24.406	707	0	138.811
2.1.3.3 Bestemmingsreserve schoolfonds privaat	145.391	-20.820	0	0	124.571
2.1.3.4 Bestemmingsreserve TSO	141.373	16.389	0	0	157.762
2.1.3.4 Overige bestemmingsreserve privaat	707	0	0	-707	0
Totaal Eigen vermogen	3.381.461	529.021	23.578	-22.871	3.911.189

Algemene reserve publiek

Deze reserve betreft het deel van het eigen vermogen dat gerealiseerd wordt op basis van de reguliere onderwijstaak.

Reserve eerste waardering

In verband met het activeren van bezittingen met ingang van boekjaar 2005 heeft een nulmeting plaatsgevonden. Op basis van deze nulmeting is deze reserve gevormd. De afschrijvingscomponent wordt naar rato onttrokken aan deze reserve en valt jaarlijks vrij ten gunste van de algemene reserve.

Reserve Zware zorg Zeeluwe

Deze reserve is bestemd voor zware zorg bij scholen die vallen onder het samenwerkingsverband Zeeluwe

Bestemmingsreserve privaat

Deze reserve betreft het deel van het eigen vermogen dat gerealiseerd wordt door het bevoegd gezag.

Bestemmingsreserve schoolfonds privaat

Dit betreft het vermogen dat gevormd is uit het resultaat van de ouderbijdragen minus de kosten ten laste van de ouderbijdragen. Het resultaat wordt jaarlijks gemuteerd op het schoolfonds .

Bestemmingsreserve TSO

Dit betreft het vermogen dat gevormd is uit het resultaat van de bijdragen voor overblijven minus de kosten ten laste van de overblijfbijdrage. Het resultaat wordt jaarlijks gemuteerd op het schoolfonds .

Overige bestemmingsreserve privaat

Dit betreft de reserve materiaal Bijbelonderwijs

Onder 2.1.3.3 zijn de volgende schoolfondsen verantwoord:

Omschrijving	Saldo 31-12-2017	Resultaat Boekjaar	Saldo 31-12-2018
01VE De Bron	6.581	568	7.149
01WR De Sterrenschool	3.790	0	3.790
02ZW 't Schrijvertje	5.300	-2.297	3.003
03JD Pieter Jongeling	-6.700	4.041	-2.659
03ZD De Plantage	17.791	-409	17.382
04CT De Bongerd	-283	639	356
04DT De Wegwijzer	1.007	-598	409
04KI De Regenboog	21.762	2.012	23.774
04KI-1 de Parel	-470	256	-214
06GU Fontanus	-2.647	2.131	-516
06NJ Het Christal	14.019	-5.003	9.016
07IV Het Zwaluwneest	2.463	-6.404	-3.941
21RD De Open Kring	32.349	-8.189	24.160
22KY De Triangel	36.948	1.137	38.085
23WK De Werf	1.691	-5.267	-3.576
24AR De Horizon	2.687	-2.094	593
24RK De Waterspiegel	7.389	-2.419	4.970
24RK-1 De Oase	-7.698	-66	-7.764
24TZ In de Lichtkring	9.412	1.142	10.554
	145.392	-20.820	124.572

Onder 2.1.3.4 zijn de volgende reserves TSO verantwoord:

Omschrijving	Saldo 31-12-2017	Resultaat Boekjaar	Saldo 31-12-2018
01VE De Bron	9.334	-118	9.216
03JD Pieter Jongeling	24.566	1.571	26.136
03ZD De Plantage	30.152	211	30.363
04CT De Bongerd	4.320	1.590	5.910
04DT De Wegwijzer	-3.708	-1.433	-5.141
04KI De Regenboog	36.517	2.925	39.441
04KI-1 de Parel	5.530	1.232	6.761
06GU Fontanus	6.783	-1.913	4.871
06NJ Het Christal	6.061	338	6.398
07IV Het Zwaluwnest	7.054	2.497	9.551
21RD De Open Kring	12.275	1.538	13.814
22KY De Triangel	-986	2.740	1.754
24AR De Horizon	-6.808	7.827	1.020
24RK De Waterspiegel	6.166	331	6.497
24RK-1 De Oase	2.594	-2.342	252
24TZ In de Lichtkring	1.523	-605	918
	141.372	16.389	157.761

Toelichting behorende tot de balans per 31 december 2018

2.2 Voorzieningen	Saldo 31-12-2017	Mutaties Boekjaar	Onttrekkingen Boekjaar	Saldo 31-12-2018	Kortlopend deel <1 jaar	Langlopend deel >1 jaar
2.2.1.2 Gebouwonderhoud	1.214.439	534.475	-525.142	1.223.772	850.030	373.742
2.2.2.4 Jubileumuitkeringen	125.637	34.845	-11.892	148.590	11.425	137.165
2.2.2.5 Spaarverlof	6.688	0	0	6.688	0	6.688
Totaal Voorzieningen	1.346.764	569.320	-537.034	1.379.050	861.455	517.595

Voorziening Onderhoud

De voorziening gebouwonderhoud betreft een egalisatievoorziening gebaseerd op een meerjaren onderhoudsplan voor binnen - en buitenonderhoud. Alle jaarlijkse onderhoudskosten worden direct in de winst- en verliesrekening verwerkt.

Voorziening Jubileumuitkeringen

De voorziening Jubileumuitkeringen bevat de verplichtingen van het bevoegd gezag jegens haar personeelsleden. Deze voorziening is ingericht op basis van geboortjaar, werktijdfactor, salarisschaal en jubileumjaren van al het personeel. Deze voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde met een rekenrente van 1%, waarbij rekening is gehouden met blijfkansen.

Voorziening Spaarverlof

De voorziening Spaarverlof is bestemd voor op te nemen spaarverlof voor personeel die hiervoor hebben ingelegd.

31-12- 2018

31-12- 2017

2.4 Kortlopende schulden

2.4.3 Crediteuren	372.519	206.600
2.4.7 Belastingen en sociale premies	477.034	441.450
2.4.8 Schulden terzake van pensioenen	150.490	149.311

De dekkingsgraad van bedrijfstakpensioenfonds ABP per 31-12-2018 is 97 % (31-12-2017: 104,4 %). Bij een dekkingsgraad van 104,2 % voldoet het fonds aan de minimumvereiste.

2.4.9 Overige kortlopende schulden

2.4.9.1 Personeel	8.483	19.406
2.4.9.2 Huisvesting	803	9
2.4.9.4 Activiteiten	10.000	0
2.4.9.5 Vervangingsfonds	1.754	1.641
2.4.9.6 Participatiefonds	42.726	30.927
2.4.9.7 Rente- en bankkosten	400	410
2.4.9.8 Overig	28.268	85.870
2.4.9.9 Nog te besteden afdelingsactiviteiten	16.980	41.581
Totaal Overige kortlopende schulden	109.414	179.844

Onder 2.4.9.9 Nog te besteden afdelingsactiviteiten is de volgende afdelingsreserve verantwoord:

Omschrijving	Saldo 31-12-2017	Opbrengsten 2018	Lasten 2018	Saldo 31-12-2018
Zendingsgeld de Werf	187	0	0	187
Plein In de Lichtkring Zeewolde	1.360	5.353	-6.712	0
Plein Het Zwaluwneest	6.562	0	-2.407	4.155
Plein De Parel	427	0	-427	0
Plein De Horizon	0	4.112	0	4.112
Zending en Goede doelen	2.667	7.552	-1.838	8.381
Lief en Leed in de Lichtkring Zeewolde	155	0	-9	146
Keuken de Werf	30.224	0	-30.224	0
	41.581	17.016	-41.616	16.980

2.4.10 Overlopende passiva

2.4.10.1 Aanspraken vakantiegeld	458.203	439.178
2.4.10.2 Vooruitontvangen gelden	95.605	31.675
2.4.10.3 Vooruitontvangen investeringssubsidies	256.195	262.645
Totaal Overlopende passiva	810.003	733.498
Totaal Kortlopende schulden	1.919.460	1.710.703

De onder overige schulden en overlopende passiva opgenomen verplichtingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Toelichting behorende tot de balans per 31 december 2018

Model G: Geoormerkte doelsubsidies OCW en LNV

G.1 Subsidies zonder verrekeningsclausule		Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag Toewijzing	Ontvangen t/m Verslagjaar	Prestatie Afgerond		
Omschrijving								
lerarenbeurs		851805	23-8-2017	22.372	22.372	ja		
lerarenbeurs		852492	23-8-2017	17.837	17.837	ja		
lerarenbeurs		852515	23-8-2017	4.762	4.762	ja		
lerarenbeurs		852294	23-8-2017	8.238	8.238	ja		
lerarenbeurs		852335	23-8-2017	9.070	9.070	ja		
lerarenbeurs		928138	23-7-2018	10.128	10.128	nee		
lerarenbeurs		928090	23-7-2018	5.064	5.064	nee		
lerarenbeurs		928020	23-7-2018	14.436	14.436	nee		
lerarenbeurs		930776	23-7-2018	2.419	2.419	nee		
zij-instroom		915030	23-4-2018	20.000	20.000	nee		
zij-instroom		942132	20-12-2018	20.000	20.000	nee		
zij-instroom		942133	20-12-2018	20.000	20.000	nee		
zij-instroom		942114	20-12-2018	20.000	20.000	nee		
zij-instroom		942201	20-12-2018	20.000	20.000	nee		
G.2 Subsidies met verrekeningsclausule		Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag Toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Saldo 31-12-2017	Lasten Boekjaar	Saldo 31-12-2018
Omschrijving								
G.2.A. Geoormerkt en aflopend op 31-12-2018 N.v.t.								
G.2.B. Geoormerkt en doorlopend na 31-12-2018 N.v.t.								
Totaal Geoormerkt								

2.4.10.3 Vooruitontvangen investeringssubsidie

	Saldo 31-12-2017	Subside 2018	Lasten 2018	Vrijval 2018	Saldo 31-12-2018
Investeringsubsidies	262.645	28.294	0	-34.745	256.194
	262.645	28.294	0	-34.745	256.194

Toelichting behorende tot de balans per 31 december 2018

Overzicht verbonden partijen			
Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Code Activiteiten
Stichting Koalah	Stichting	Amersfoort	4 *
SWV De Eem	Vereniging	Amersfoort	4 *
SWV PO Unita	Vereniging	Hilversum	4 *
SWV Rijn & Gelderse Vallei	Stichting	Ede	4 *
SWV Zeeluwe	Stichting	Harderwijk	4 *
SWV Passend Onderwijs Apeldoorn PO	Stichting	Apeldoorn	4 *
SWV PassendWijs	Stichting	Arnhem	4 *
SWV IJssel-Berkel	Stichting	Zutphen	4 *
VVGO Spakenburg	Vereniging	Spakenburg	4 *
SWV Passend Onderwijs Almere	Stichting	Almere	4 *
Bartiméus	Vereniging	Zeist	4 *
Kentalis Onderwijs	Stichting	Haren	4 *
* Code activiteiten: 1. contractonderwijs 2. contractonderzoek 3. onroerende zaken 4. overige			

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Verplichting aan de Gemeente Leusden m.b.t. het aandeel van de Cordeo Scholengroep in duurzaamheidsmaatregelen op locatie MCF Atlas ter hoogte van € 100.802 per 31-12-2018. Te betalen in jaarlijkse termijnen van € 7.754 tot 31-12-2031.

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2018

	2018		2017
	werkelijk	begroting	werkelijk
B A T E N			
3.1 Rijksbijdragen OCW			
3.1.1.1 Normatieve rijksbijdrage OCW	16.885.249	15.940.361	15.584.442
3.1.2.2 Niet-geoordeelde subsidies OCW	723.260	633.372	555.613
3.1.3.1 Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV	900.011	695.456	972.347
Totaal Rijksbijdragen OCW	18.508.520	17.269.189	17.112.402
3.2 Overige overheidsbijdragen			
3.2.1 Baten gemeenten			
3.2.1.1 Personeel	53.291	37.528	40.197
3.2.1.2 Huisvesting	34.745	25.371	37.608
3.2.1.3 Overige materiële baten	224.216	0	4.029
3.2.1.4 Overig huisvesting	13.882	9.000	10.555
Totaal Overige overheidsbijdragen	326.134	71.899	92.389
Onder 3.2.1.1. zijn de volgende subsidies verantwoord:			
Subsidie onderwijsbegeleiding + zorg in de school			
Gemeente Amersfoort	25.855		22.979
Gemeente Leusden	6.457		6.457
Gemeente Ede			6.261
Gemeente Hilversum	8.546		4.500
Gemeente Zeewolde	12.433		0
Uitgaven boekjaar	-53.291		-40.197
	0		0
3.5 Overige baten			
3.5.1 Verhuur onroerende zaken	123.955	89.699	114.470
3.5.2 Detachering	144.365	93.440	119.648
3.5.5 Ouderbijdragen	134.691	147.985	138.418
3.5.6 Overige			
3.5.6.1 Contributies	61.134	59.000	83.914
3.5.6.2.5 Overig	141.162	121.761	537.400
3.5.6.5.2 Afdeling/schoolcommissie	222.458	194.029	258.492
Totaal Overige baten	827.765	705.914	1.252.342

	2018		2017
	werkelijk	begroting	werkelijk
LASTEN			
4.1 Personele lasten			
4.1.1.1 Lonen en salarissen	10.617.394	10.055.126	9.966.632
4.1.1.2 Sociale lasten	1.462.253	1.384.816	1.324.762
4.1.1.3 Vakantierechten	458.203	433.938	439.178
4.1.1.4 Pensioenen	1.384.033	1.310.738	1.338.477
4.1.2.1 Mutaties personele voorzieningen	34.845	0	48.083
4.1.2.2 Personeel niet in loondienst	402.852	255.300	555.645
4.1.2.3 Overige personele lasten	895.808	690.750	1.096.925
4.1.3 Uitkeringen	-244.453	0	-247.379
Totaal Personele lasten	15.010.935	14.130.668	14.522.323
Het gemiddelde aantal werkzame werknemers in 2018 is: 212,20 FTE; in 2017 was dit aantal: 210,44 FTE.			
4.2 Afschrijvingen			
4.2.2.1 Gebouwen	6.366	6.371	6.366
4.2.2.4 Meubilair	98.158	92.594	90.723
4.2.2.5 Computers	263.732	261.450	204.859
4.2.2.7 Audio-visueel materiaal	1.502	1.511	1.732
4.2.2.9 Onderwijsleermethoden	149.740	152.796	151.993
Totaal Afschrijvingen	519.498	514.722	455.673
4.3 Huisvestingslasten			
4.3.1 Huur	177.987	196.757	155.727
4.3.3.1 Onderhoudskosten gebouw	280.564	259.511	236.313
4.3.3.2 Mutatie voorziening gebouwonderhoud	534.475	534.475	539.475
4.3.3.3 Diverse gebouwkosten	21.000	7.534	7.457
4.3.4 Energie en water	270.994	260.478	238.895
4.3.5 Schoonmaakkosten	422.384	422.825	398.923
4.3.6 Heffingen	55.474	52.100	57.199
Totaal Huisvestingslasten	1.762.878	1.733.680	1.633.989

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2018

	2018		2017
	werkelijk	begroting	werkelijk
4.4 Overige instellingslasten			
<u>4.4.1.4 Organisatiekosten</u>			
4.4.1.4.1 Kantoorkosten	4.630	8.920	3.757
4.4.1.4.3 Verzendkosten	2.684	4.570	2.702
4.4.1.4.4 Communicatiekosten	57.746	58.117	36.136
4.4.1.4.5 Documentatie	9.694	15.949	16.008
4.4.1.4.6 Dienstreizen	52.789	42.600	48.614
4.4.1.4.7 MR	8.133	15.300	9.588
4.4.1.4.8 Bestuur	6.915	12.350	9.748
Totaal Organisatiekosten	142.591	157.806	126.553
<u>4.4.1.5 Externe kosten</u>			
4.4.1.5.1 Administratie en accountant	403.771	326.807	359.462
4.4.1.5.3 Contributies	50.344	51.500	34.199
4.4.1.5.5 Verzekeringen	10.203	17.400	13.626
Totaal Externe kosten	464.318	395.707	407.287
<u>In de post onder 4.4.1.5.1 Administratie en accountant is € 22.313 opgenomen voor honoraria van de accountant, te specificeren als volgt (cf artikel 2:382a BW):</u>			
- onderzoek jaarrekening	15.984		11.484
- andere controle opdrachten	6.329		7.802
- fiscale adviezen	0		0
- andere niet-controledienst	0		0
Totaal accountantslasten	22.313		19.286
<u>4.4 Overige kosten</u>			
4.4.2.1 Inventaris en apparatuur	233.751	180.507	219.911
4.4.2.2 Leermiddelen	564.680	453.742	489.184
4.4.4.1 Organisatie-Onderzoek	0	0	30
4.4.4.2.6 Onderwijskundige activiteiten	9.259	0	20.362
4.4.4.4 Externe activiteiten	33.862	23.960	24.846
4.4.4.7 Vervoersactiviteiten	8.000	9.500	8.000
4.4.4.8 Afdeling/schoolcommissie	361.276	375.500	402.698
4.4.4.9 Diverse organisatiekosten	20.167	15.535	45.701
Totaal Overige kosten	1.230.995	1.058.744	1.210.732
Totaal Overige instellingslasten	1.837.904	1.612.257	1.744.572
5.1 Financiële baten			
5.1.1 Rentebaten	4.147	0	4.158
Totaal Financiële baten	4.147	0	4.158
5.4 Financiële lasten			
5.4.1 Rentelasten	6.330	5.150	6.049
Totaal Financiële lasten	6.330	5.150	6.049
Saldo Financiële baten en lasten	-2.183	-5.150	-1.891

Wet Normering Topinkomens (WNT)

WNT-verantwoording 2018

De WNT is van toepassing op CorDeo scholengroep

De klassenindeling is gebaseerd op de uitkomsten van de complexiteitsvragen die als volgt zijn vastgesteld.

Gemiddelde totale baten	4
Gemiddeld aantal leerlingen	3
Gewogen aantal onderwijssoorten	2
Totaal aantal complexiteitspunten	9

2. Het bezoldigingsmaximum is in 2018 berekend conform het WNT-maximum voor het onderwijs. Op grond van de criteria valt deze rechtspersoon in klasse D, daarmee bedraagt het bezoldigingsmaximum € 146.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang en de duur van het dienstverband. Het WNT-maximum bedraagt voor leden van het toezichthoudend orgaan 15% voor voorzitters en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum naar rato van de duur van het dienstverband.

WNT: Vermelding bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevend topfunctionaris

	A.G. Messelink
Functie	Voorzitter C.v.B.
Aanvang en einde functieervulling in 2018	01/01 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	1,0
(Fictieve) dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	€ 97.611
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.326
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 112.937</i>
Individueel bezoldigingsmaximum	€ 146.000
-/- onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	€ 0
Totaal bezoldiging 2018	€ 112.937
Gegevens 2017	
Functie	Voorzitter C.v.B.
Aanvang en einde functieervulling in 2017	01/01 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	1,0
(Fictieve) dienstbetrekking?	Ja
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 91.559
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 14.752
Individueel bezoldigingsmaximum 2017	€ 141.000
Totaal bezoldiging 2017	€ 106.311

Wet Normering Topinkomens (WNT)

<u>Toezichthoudend topfunctionaris</u>				
	Dhr. J.J.E. Daverschot	Dhr. T.J. Schutte	Dhr. E.J. van der Graaf	Dhr. K. Bovenhuis
Functie	Voorzitter	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	€ 7.265	€ 4.842	€ 4.844	€ 4.844
Individueel WNT-maximum	€ 21.900	€ 14.600	€ 14.600	€ 14.600
-/- onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
<i>Subtotaal 2018</i>	<i>€ 7.265</i>	<i>€ 4.842</i>	<i>€ 4.844</i>	<i>€ 4.844</i>
Gegevens 2017				
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 4.151	€ 2.767	€ 2.767	€ 2.767
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal bezoldiging 2017	€ 4.151	€ 2.767	€ 2.767	€ 2.767
	Mevr. C. Zwarteveen	Dhr. R. Robbe	Dhr. P. Boven	
Functie	Lid	Lid	Lid	
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 - 31/12	12/03 - 31/12	12/03 - 31/12	
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	€ 4.844	€ 4.844	€ 4.844	
Individueel WNT-maximum	€ 14.600	€ 14.600	€ 14.600	
-/- onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	€ 0	€ 0	€ 0	
<i>Subtotaal 2018</i>	<i>€ 4.844</i>	<i>€ 4.844</i>	<i>€ 4.844</i>	
Gegevens 2017				
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 2.767			
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 0			
Totaal bezoldiging 2017	€ 2.767			
<u>Niet-topfunctionaris</u>				
Naam (aanhef, voorletter, naam)	Functie			
Niet van toepassing				

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die de cijfers beïnvloeden.

Ondertekening door bestuurders en toezichthouders

A.G. Messelink

Voorzitter C.v.B.

Datum:

24 mei 2019

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van toezicht van CorDeo Scholengroep

Schrevenweg 3-9
8024 HB Zwolle
Postbus 1509
8001 BM Zwolle

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

T (038) 303 21 40
zwolle@vanreeacc.nl
www.vanreeacc.nl
KvK nr. 08107895

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van CorDeo Scholengroep te Leusden gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van CorDeo Scholengroep op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de staat van baten en lasten over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van CorDeo Scholengroep zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1(j) Uitvoeringsregeling WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het

ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- bestuursverslag;
- overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en

de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij

fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Zwolle, 28 mei 2019

Van Ree Accountants

w.g.

R. van der Weerd RA MSc

(Voorstel) bestemming van het resultaat

In de statuten is geen regeling opgenomen rondom de bestemming van het resultaat.

Voorstel bestemming van het resultaat	
Mutatie algemene reserve publiek	557.858
Toevoeging algemene reserve publiek	22.871
Onttrekking reserve eerste waardering	-22.871
Mutatie reserve privaat	-24.406
Mutatie reserve schoolfonds privaat	-20.820
Mutatie reserve TSO	16.389
Totaal	<u>529.021</u>

CORDEO

Bestuursnummer 40945
Adres Burg. De Beaufortweg 16
PC en woonplaats 3833AG LEUSDEN
telefoon 033-4324258
Email info@cordeoscholen.nl
Website www.cordeoscholen.nl

Contactpersoon A.G. Messelink
Telefoon 033-4324258
E-mail agmesselink@cordeoscholen.nl

SCHOLEN**01VE****Geref. basisschool De Bron**

Dr. Kuyperlaan 10
3771 CS BARNEVELD

02ZW**Geref. basisschool 't Schrijvertje**

Gentiaanstraat 594
7322 CL APELDOORN

03JD**Geref. basisschool Pieter Jongeling**

Zijpendaalseweg 163
6814 CJ ARNHEM

03ZD**Geref. basisschool De Plantage**

Zoete Inval 2
3901 SM VEENENDAAL

04CT**Geref. basisschool De Bongerd**

Bongerdspad 2
7201 NV ZUTPHEN

04DT**Geref. basisschool De Wegwijzer**

Sumatralaan 40
1217 GS HILVERSUM

04KI**Geref. basisschool De Regenboog**

Reinaartpad 1-3
3813 KM AMERSFOORT

04KI-1**EBS De Parel**

Zuiderkuis 4
3813 VA AMERSFOORT

06GU**Geref. basisschool Fontanus**

Kamillemeen 5
3844 HZ HARDERWIJK

06NJ**Geref. basisschool Het Christal**

De Biezenkamp 286
3831 JA LEUSDEN

07IV**Geref. Basisschool Het Zwaluwnest**

Darthuizerberg 133
3825 BN AMERSFOORT

21RD**Geref. basisschool De Open Kring**

Dennenlaan 31
3862 HN NIJKERK

22KY**Geref. basisschool De Triangel**

Tollenburg 15
6714 EJ EDE

23WK**Geref. school voor Speciaal Basisonderwijs De Werf**

James Cookstraat 10
3814 XD AMERSFOORT

24AR**Geref. basisschool De Horizon**

Sportlaan 14
3828 AZ AMERSFOORT

24RK**Geref. basisschool De Waterspiegel**

Haagbeukweg 36-38
1326 CR ALMERE

24RK-1**EBS De Oase**

Hovens Grevestraat 1
1333 KX ALMERE

24TZ**Geref. basisschool In de Lichtkring**

Naarderweg 2
3891 DK ZEEWOLDE